

Vlaanderen
is sterk in cijfers

RAPPORT STATISTIEK
VLAANDEREN, 2026/5

DE ECONOMISCHE BETEKENIS VAN TOERISME IN VLAANDEREN IN 2024

KAROLIEN WEEKERS

INHOUD

SAMENVATTING	3
INLEIDING	5
1 CONSUMPTIE DOOR TOERISME	7
1.1 Volume van toeristen	7
1.2 Toeristische consumptie in Vlaams Gewest	11
1.2.1 Uitgaven door toeristen	11
1.2.2 Andere componenten van toerisme- consumptie	15
1.2.3 Totaal toeristische consumptie	16
1.3 Toeristische consumptie in het Brussels Gewest	19
1.3.1 Uitgaven door toeristen	19
1.3.2 Andere componenten van toerisme- consumptie	20
1.3.3 Totaal toeristische consumptie	21
2 ECONOMISCHE INDICATOREN	25
2.1 Bruto toegevoegde waarde van de toeristische sector	25
2.1.1 Vlaams en Brussels Gewest	26
2.1.2 Vergelijking met andere sectoren	26
2.1.3 Vergelijking met Europese landen	29
2.2 Directe bruto toegevoegde waarde van toerisme	31
2.2.1 Vlaams en Brussels Gewest	31
2.2.2 Vergelijking met Europese landen	33
2.3 Tewerkstelling in de toeristische sector	35
2.3.1 Vlaams en Brussels Gewest	35
2.3.2 Vergelijking met Europese landen	37
BESLUIT	39
LITERATUURLIJST EN BRONNEN	41

DE ECONOMISCHE BETEKENIS VAN TOERISME IN VLAANDEREN IN 2024

SATELLIETREKENING TOERISME VOOR HET VLAAMSE GEWEST EN SCHATTING VOOR HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJKE GEWEST

SAMENVATTING

In dit rapport worden de belangrijkste resultaten van de Vlaamse en Brusselse Satellietrekening Toerisme 2024 voorgesteld. Het is niet eenvoudig om een betrouwbare inschatting te maken van de economische betekenis van toerisme in een land of regio. Welke bedrijfstakken moeten worden meegenomen? Kan de volledige output van die bedrijfstakken in rekening worden gebracht, of enkel het deel dat toeristen verbruiken? En hoe moet worden omgegaan met het verbruik van toeristen buiten de toeristische bedrijfstakken? Statistiek Vlaanderen maakt voor de inschatting van de economische betekenis van toerisme in Vlaanderen sinds een aantal jaar gebruik van een Satellietrekening Toerisme, een internationaal erkend instrument.

De bruto toegevoegde waarde van toerisme wordt in dit rapport op 2 manieren in beeld gebracht. Een 1ste manier is door te kijken naar de bruto toegevoegde waarde van alle toeristische bedrijfstakken. Die lag in 2024 in het Vlaamse Gewest op 13,1 miljard euro, of 4,5% van de totale bruto toegevoegde waarde in het gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ging het om 5,2 miljard euro. Het aandeel in de totale bruto toegevoegde waarde lag daar met 5,5% iets hoger dan in het Vlaamse Gewest.

Een 2de manier is door te focussen op de directe bruto toegevoegde waarde die bedrijven realiseren als rechtstreeks gevolg van de consumptie door toeristen, los van de bedrijfstak waarin dat gebeurt. In 2024 lag die directe bruto toegevoegde waarde van toerisme in het Vlaamse Gewest op 6,5 miljard euro, of 2,3% van de totale bruto toegevoegde waarde in het gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ging het om 2,0 miljard euro, of 2,1% van de totale bruto toegevoegde waarde.

Wat de tewerkstelling betreft, genereerde de toeristische sector in het Vlaamse Gewest in 2024 153.054 loontrekkende jobs en 77.767 jobs voor zelfstandigen en helpers. In verhouding tot het totale aantal jobs in het gewest waren de banen in de toeristische sector goed voor 6,1% van alle loontrekkende jobs en 9,6% van alle jobs voor zelfstandigen en helpers. Samen ging het om 7,0% van het totale aantal jobs in het Vlaamse Gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest waren er in de toeristische sector in 2024 60.274 loontrekkende jobs en 12.732 jobs voor zelfstandigen en helpers. In vergelijking met alle loontrekkende jobs nam de toeristische sector er een aandeel van 9,3% in. Bij de zelfstandigen en helpers ging het om 10,0% van alle jobs. Samen kwam dat neer op 9,4% van het totale aantal jobs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

INLEIDING

De economische betekenis van toerisme meten is geen eenvoudige opdracht. In de 1ste plaats zijn er verschillende statistieken en indicatoren bruikbaar om de economische impact van een sector in kaart te brengen. Daarnaast is de toeristische sector geen scherp afgebakende of duidelijk zichtbare economische sector, maar eerder een samenvoeging van delen van verschillende bedrijfstakken. Bovendien wordt vaak slechts een deel van de output van die bedrijfstakken voor toeristische consumptie gebruikt.

Daarom maakt Statistiek Vlaanderen voor de berekening van de Vlaamse openbare statistiek over de economische betekenis van toerisme gebruik van een Satellietrekening Toerisme. Dat is een internationaal erkend instrument, ontwikkeld door Eurostat, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de World Tourism Organization (UNWTO), om de economische betekenis van toerisme in kaart te brengen. In de internationale literatuur wordt een Satellietrekening Toerisme afgekort als TSA (Tourism Satellite Account). Aan de aanbodzijde brengt een satellietrekening de verschillende met toerisme verbonden functionele onderdelen van de nationale rekeningen samen. Tegelijk verbindt de satellietrekening dat aanbod met de vraagzijde, en dus met de werkelijke toeristische consumptie.

De Vlaamse openbare statistieken over de economische betekenis van toerisme worden door Statistiek Vlaanderen ontsloten op www.statistiekvlaanderen.be/nl/economische-impact-toerisme.

Dit rapport gaat dieper in op die statistieken. De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen wordt geschetst op basis van de berekeningen van de Satellietrekening Toerisme 2024 voor het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Een meer gedetailleerde beschrijving van de opmaak van deze TSA 2024, samen met de achterliggende berekeningen, deelresultaten en volledige TSA-tabellen, is opgenomen in de methodologische bijlage bij dit rapport. Daarin staan ook een uitgebreide beschrijving van de bronnen en methoden (De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen | Vlaanderen.be). De berekeningen en het rapport werden opgesteld door de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA), met dank aan Toerisme Vlaanderen, Visit Brussels, Westtoer, Statbel en Eurostat voor het aanleveren van cijfers en hun kritische blik op de berekeningen en het rapport¹.

De cijfers in dit rapport beschrijven de situatie in 2024. Het gaat om de 7de editie van de Vlaamse TSA. De 1ste TSA voor het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werd in maart 2012 voorgesteld en had betrekking op de situatie in 2008. Daarover verscheen een uitgebreid methodologisch rapport waarin de internationale methodologie werd besproken en toegepast op de Vlaamse context (Weekers, 2012). In 2013 verscheen het rapport over de TSA 2010 (Weekers, 2013), in 2014 het rapport over de TSA 2012 (De Maesschalck & Weekers, 2014), in 2016 dat over de TSA 2014 (De Maesschalck & Weekers, 2016), in 2018 dat over de TSA 2016 (Weekers & De Maesschalck, 2018) en in 2020 dat over de TSA 2018 (Weekers & De Maesschalck, 2020). Gezien de covidcrisis werd beslist geen TSA 2020 op te maken. In 2024 (Weekers, 2024) verscheen de TSA 2022 en dit rapport beschrijft de berekening van de TSA 2024.

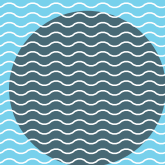
Naast de Vlaamse TSA, staat de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) ook in voor de productie van de Belgische TSA. Tot nu toe werden 3 edities van de Belgische TSA opgeleverd. De eerste editie van een Belgische TSA werd door de VSA in 2019 opgeleverd aan Eurostat en had betrekking op meetjaar 2016. Het ging om een samenvoeging van de regionale TSA's die voor dat jaar gemaakt werden. Toerisme is immers

een regionale bevoegdheid in België, wat maakt dat de regio's TSA's voor hun gebied opmaken en er tot dan geen Belgische TSA werd opgemaakt. Het is op basis van de oplevering van deze data dat de VSA in 2020 door Eurostat werd erkend als een Other National Authority of ONA. De ONA's zijn, samen met de klassieke nationale instituten voor de statistiek of NSI's (National Statistical Institutes), verantwoordelijk voor de ontwikkeling, de productie en de publicatie van Europese statistieken. De 2de en 3de Belgische TSA werd opnieuw op vraag van Eurostat opgemaakt door de VSA en betreffen het meetjaar 2019 en 2022. Vanaf dan werd het Belgische niveau als uitgangspunt genomen voor alle bronnen en berekeningen. De resultaten werden nagekeken door de verschillende statistiekdiensten in België en de rapporten (Weekers, 2022; Weekers, 2025) werden gepubliceerd op de website van Statistiek Vlaanderen (De economische betekenis van toerisme in België | Vlaanderen.be)

In dit rapport wordt eerst ingegaan op de consumptieve bestedingen met betrekking tot toerisme in Vlaanderen. Daaronder vallen zowel de uitgaven die toeristen doen tijdens hun trip, als de duurzame goederen die zij vooraf kopen, de uitgaven van rederijen om hun cruiseschip te laten aanmeren en de uitgekeerde subsidies die ervoor zorgen dat toeristen minder betalen dan de werkelijke kostprijs van een goed of dienst. Op basis van de gegevens over de toerismeconsumptie en over het aanbod van de verschillende toeristische bedrijfstakken, kunnen vervolgens een aantal economische indicatoren worden berekend die inzicht geven in de economische betekenis van toerisme in Vlaanderen. Die economische indicatoren komen aan bod in het 2de deel van dit rapport. Het gaat om de bruto toegevoegde waarde van de toeristische bedrijfstakken, de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme en de tewerkstelling in de toeristische sector. In elk van die onderdelen wordt zowel de situatie in het Vlaamse Gewest als in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest besproken. Waar mogelijk wordt ook een evolutie doorheen de tijd geschetst en wordt een vergelijking opgenomen met andere sectoren en de Europese landen.

¹ De auteur dankt Sofie Wauters en Louise Derre van Toerisme Vlaanderen, Matty Vincke en Olivier Verhaeghe van Westtoer, Corentin Descamps van Visit Brussels, Koen Hooyberghs en Ken Van Loon van Statbel, Christophe Demunter van Eurostat en Pieter De Maesschalck en Thierry Vergeynst van de Vlaamse Statistische Autoriteit.

1

CONSUMPTIE DOOR TOERISME

Om de consumptie door toerisme te berekenen, is het in de 1ste plaats noodzakelijk om het aantal toeristen te kennen. Daarom wordt hieronder gestart met een beschrijving van het volume van dagtoeristen en het aantal overnachtingen van verblijfstoeristen. Daarna wordt in detail ingegaan op de consumptie van die toeristen.

In de bijlage bij dit rapport wordt voor de verschillende componenten van de consumptie door toerisme uitgebreid toegelicht welke bronnen, methoden en deelresultaten werden gebruikt. Ook de specifieke TSA-tabellen waarop die cijfers zijn gebaseerd, namelijk TSA-tabel 1, 2 en 4, kunnen daar worden geraadpleegd. TSA-tabel 1 bespreekt het inkomend toerisme, dus toeristen uit een ander land of gewest. TSA-tabel 2 behandelt het intern toerisme, dus toeristen uit het eigen gewest. In TSA-tabel 4 wordt de totale consumptie door toerisme in beeld gebracht. Daarbij worden ook andere componenten dan de uitgaven van toeristen meegenomen.

1.1 VOLUME VAN TOERISTEN

Er zijn verschillende groepen toeristen. Een 1ste onderscheid is dat tussen dagtoeristen en verblijfstoeristen. Toeristen die niet overnachten, zijn dagtoeristen. Toeristen die wel overnachten, zijn verblijfstoeristen. Tot de verblijfstoeristen worden zowel de toeristen gerekend die in commerciële logies overnachten als de toeristen die in een eigen 2de verblijf overnachten. Ook het aantal cruisetoeristen dat van boord gaat in een Vlaamse haven wordt meegeteld. Daarnaast kan een onderscheid worden gemaakt volgens het doel van de reis: ontspanning, MICE (Meetings, Incentives, Congressen en Evenementen) of andere beroepsdoeleinden. Die laatste 2 categorieën worden in dit rapport samengenomen onder de noemer zakentoeisme.

In de TSA wordt ten slotte ook rekening gehouden met de woonplaats van de toeristen, om het onderscheid te maken tussen inkomend en intern toerisme. Inkomend toerisme in een bepaald land of gewest betreft toeristen die op bezoek zijn in dat land of gewest en wonen in een ander land of gewest. Intern toerisme in een bepaald land of gewest betreft toerisme door personen die in dat land of gewest zelf wonen. Die toeristen doen uitgaven in het eigen land of gewest wanneer zij er reizen, maar soms doen zij ook uitgaven in hun eigen land of gewest in functie van een reis die elders plaatsvindt. Wanneer in dit rapport gesproken wordt over Vlaamse toeristen, gaat het om toeristen die wonen in het Vlaamse Gewest. Hetzelfde geldt voor Brusselse toeristen (inwoners van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest), Waalse toeristen (inwoners van het Waalse Gewest), Belgische toeristen (inwoners van België) en buitenlandse toeristen (inwoners van een ander land dan België).

Om de volumes van al die groepen toeristen te kennen, werd gebruikgemaakt van verschillende onderzoeken van vooral Toerisme Vlaanderen, Statbel en Westtoer. In de bijlage bij dit rapport kan per groep toeristen worden nagegaan welke bronnen werden gebruikt.

In 2024 waren er in het Vlaamse Gewest bij het inkomend toerisme bijna 30 miljoen dagtoeristen en ruim 21,5 miljoen overnachtingen met het motief ontspanning. Wat de dagtoeristen betreft, ging het om 12,5 miljoen buitenlandse dagtoeristen en 17 miljoen dagtoeristen uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest die naar Vlaanderen kwamen voor ontspanning. Daarnaast waren er bijna 1,5 miljoen dagzakentoeuristen. De ruim 21,5 miljoen overnachtingen gebeurden vooral door buitenlandse toeristen, goed voor 14 miljoen overnachtingen. Daarnaast werden ook 7,5 miljoen overnachtingen door Brusselse en Waalse toeristen geteld met het motief ontspanning. Zakentoeuristen waren daarnaast ook goed voor ruim 3 miljoen overnachtingen in het Vlaamse Gewest.

Voor het intern toerisme, dus het toerisme in het Vlaamse Gewest door personen die zelf in het Vlaamse Gewest wonen, waren er in 2024 ruim 93,5 miljoen daguitstappen met het motief ontspanning. In die cijfers worden ook de omgevingsrecreanten meegeteld. Detailcijfers staan in de bijlage bij dit rapport. Daarnaast waren er ook bijna 2,7 miljoen zakelijke daguitstappen. Verder waren er ruim 27 miljoen overnachtingen door Vlaamse toeristen in het Vlaamse Gewest, inclusief overnachtingen in 2de verblijven, met het motief ontspanning, en bijna 2 miljoen overnachtingen met het motief MICE en zaken. Ten slotte vertrokken ook heel wat Vlaamse toeristen op daguitstap of op reis naar een ander land of een ander Belgisch gewest. In totaal ging het om bijna 8,5 miljoen daguitstappen en bijna 12 miljoen reizen. In het kader van die vertrekken werden nog 851.940 nachten in Vlaanderen doorgebracht.

Figuur 1. Totaal volume van toerisme, naar woonplaats, type en motief
Vlaams Gewest 2024, aantal dagtoeristen of aantal overnachtingen

Brusselse en Waalse toeristen in het Vlaamse Gewest		2024
Dagtoeristen	Ontspanning	17.188.000
Dagtoeristen	Zaken	677.639
Verblijfstoeristen	Ontspanning	7.581.464
Verblijfstoeristen	MICE	74.439
Verblijfstoeristen	Andere zaken	87.218
Buitenlandse toeristen in het Vlaamse Gewest		
Dagtoeristen	Ontspanning	12.499.109
Dagtoeristen	Zaken	775.075
Verblijfstoeristen	Ontspanning	14.098.950
Verblijfstoeristen	MICE	1.286.061
Verblijfstoeristen	Andere zaken	1.677.288
Vlaamse toeristen in het Vlaamse Gewest		
Dagtoeristen	Ontspanning	93.646.000
Dagtoeristen	Zaken	2.699.941
Verblijfstoeristen	Ontspanning	27.054.884
Verblijfstoeristen	MICE	915.923
Verblijfstoeristen	Andere zaken	1.073.157
Vlaamse toeristen die vertrekken naar bestemming buiten het Vlaamse Gewest		
Daguitstappen	Ontspanning + zaken	8.459.373
Reizen verblijfstoerisme	Ontspanning + zaken	11.817.953
Aantal nachten in Vlaams Gewest	Ontspanning + zaken	851.940

Bron: ONS: Travelpac 2016; Statbel: Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Cruisetoerisme 2019-2022; TIC 2024, Congresbarometer 2024, Cruiseonderzoek 2024; WES: Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024, bewerking VSA.
Meer details: zie bijlage van dit rapport.

In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest waren er in 2024 ruim 25 miljoen Belgische en bijna 1,4 miljoen buitenlandse dagtoeristen met het motief ontspanning. De dagzakentoe­risten waren daarnaast goed voor bijna 3 miljoen bezoekers. Verder was er sprake van ruim 1 miljoen Belgische en bijna 4 miljoen buitenlandse overnachtingen met het motief ontspanning in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Ten slotte waren er ook bijna 5 miljoen zakelijke overnachtingen.

Figuur 2. Totaal volume van toerisme, naar woonplaats, type en motief
Brussels Gewest 2024, aantal dagtoeristen of aantal overnachtingen

Belgische toeristen in het Brusselse Gewest		2024
Dagtoeristen	Ontspanning	25.318.000
Dagtoeristen	Zaken	1.582.230
Verblijfstoeristen	Ontspanning	1.106.056
Verblijfstoeristen	MICE	711.061
Verblijfstoeristen	Andere zaken	374.535
Buitenlandse toeristen in het Brusselse Gewest		
Dagtoeristen	Ontspanning	1.366.773
Dagtoeristen	Zaken	864.990
Verblijfstoeristen	Ontspanning	3.992.270
Verblijfstoeristen	MICE	2.164.681
Verblijfstoeristen	Andere zaken	1.633.556

Bron: Statbel: Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: TIC 2024, Congresbarometer 2024; WES: Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024, bewerking VSA.
Meer details: zie bijlage van dit rapport.

1.2 TOERISTISCHE CONSUMPTIE IN VLAAMS GEWEST

De toeristische consumptie in het Vlaamse Gewest wordt in de 1ste plaats gerealiseerd door de uitgaven van toeristen zelf, maar daarnaast moeten nog een aantal andere aspecten worden meegeteld. Wanneer eigenaars van een 2de verblijf zelf gebruikmaken van hun 2de verblijf, of het gratis ter beschikking stellen aan vrienden, familie of kennissen, moet ook dat worden opgenomen. Daarnaast zorgen sommige subsidies ervoor dat toeristen minder betalen dan de werkelijke kostprijs van bijvoorbeeld een museumbezoek. Verder wordt ook de aankoop van duurzame toerismegoederen gezien als een vorm van toeristische consumptie. Tot slot worden ook de uitgaven van rederijen en bemanningsleden van cruises, en van organisatoren van congressen in Vlaanderen en Brussel, meegerekend. Al die aspecten worden hieronder achtereenvolgens besproken.

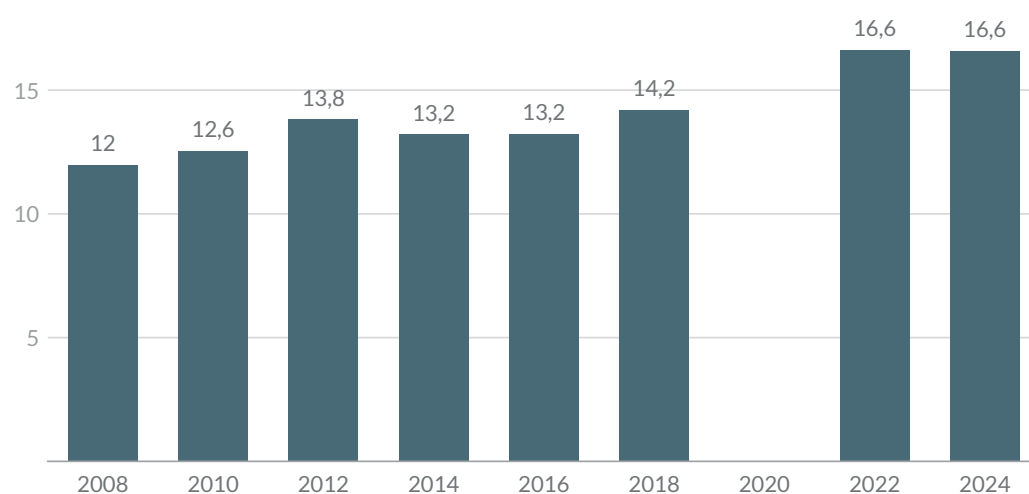
Voor de uitgaven van toeristen werd gebruikgemaakt van verschillende onderzoeken van vooral Toerisme Vlaanderen, Westtoer, Statbel en de provinciale toerismediensten. Daarnaast werd ook de interregionale input-outputtabel van het Federaal Planbureau als bron gebruikt. Voor de subsidies werd gebruikgemaakt van data van het Departement Financiën en Begroting, van het Agentschap Binnenlands Bestuur en van het subsidieregister. Ook de jaarverslagen van de NMBS werden gebruikt, samen met informatie die per mail werd ontvangen van de Vlaamse luchthavens en De Lijn. De huishoudbudgetenquête van Statbel leverde ten slotte de nodige gegevens over de aankoop van duurzame toerismegoederen. Alle details over die bronnen en over de deelresultaten kunnen in de bijlage bij dit rapport worden geraadpleegd.

1.2.1 UITGAVEN DOOR TOERISTEN

Door alle toeristen samen werd in het Vlaamse Gewest in 2024 in totaal 16,6 miljard euro aan toeristische uitgaven gedaan. Dat is net iets minder dan in 2022. Omgezet naar prijzen van 2024, werd in 2022 50.000 euro meer uitgegeven door toeristen in het Vlaamse Gewest dan in 2024.

Figuur 3. Uitgaven door intern en inkomend toerisme

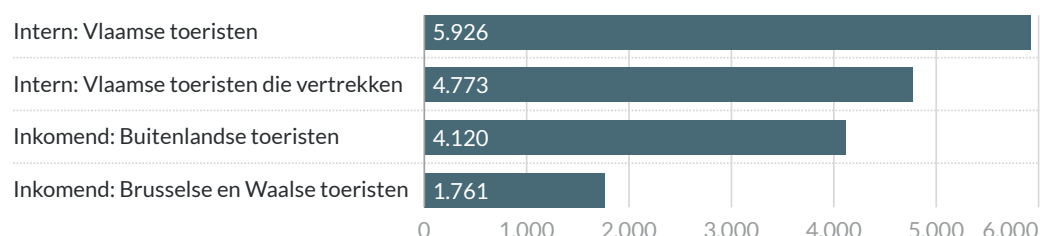
Vlaams Gewest, 2008-2024, in miljard euro (prijzen van 2024)

Bron: Volumes: ONS: Travepac 2016; Statbel: Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Cruisetoerisme 2019-2022; TIC 2024, Congresbarometer 2024, cruiseonderzoek 2024; WES: Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024. Uitgaven: FPB: RIOT en AGT 2015; ONS: Travepac 2016; Toerisme Vlaanderen: Kunststedenonderzoek 2022-2023, Onderzoek congresgangers 2024-2025, Cruisetoerisme 2019-2022; Westtoer: Onderzoek Tweede verblijven 2015, Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Kustonderzoek 2021-2022, Trendrapport Kust 2023-2024, Onderzoek Tweede verblijvers 2024; Westtoer en Provinciale toerismeorganisaties: Vakantieganger regio's 2017 en 2023, bewerking VSA.
Meer details: zie bijlage van dit rapport.

De Vlaamse toeristen gaven in totaal 10,7 miljard euro uit, of bijna 65% van die 16,6 miljard euro. Daarvan gebeurde 36% door inwoners die in hun eigen gewest toerist zijn, en bijna 29% door Vlaamse toeristen die buiten het Vlaamse Gewest op reis vertrekken. Bij die laatste groep worden enkel de uitgaven in rekening gebracht die voorafgaand aan het vertrek in het Vlaamse Gewest worden gedaan, onder meer bij reisbureaus, touroperators of aanbieders van luchtvervoer. Daarnaast waren buitenlandse toeristen goed voor bijna 25% van de totale uitgaven door toeristen in het Vlaamse Gewest. Uitgaven door inwoners van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest waren goed voor bijna 11%.

Figuur 4. Uitgaven door inkomend en intern toerisme, naar woonplaats toerist
Vlaams Gewest, 2024, in miljoen euro

Bron: Volumes: ONS: Travepac 2016; Statbel: Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Cruisetoerisme 2019-2022; TIC 2024, Congresbarometer 2024, cruiseonderzoek 2024; WES: Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024. Uitgaven: FPB: RIOT en AGT 2015; ONS: Travepac 2016; Toerisme Vlaanderen: Kunststedenonderzoek 2022-2023, Onderzoek congresgangers 2024-2025, Cruisetoerisme 2019-2022; Westtoer: Onderzoek Tweede verblijven 2015, Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Kustonderzoek 2021-2022, Trendrapport Kust 2023-2024, Onderzoek Tweede verblijvers 2024; Westtoer en Provinciale toerismeorganisaties: Vakantieganger regio's 2017 en 2023, bewerking VSA.
 Meer details: zie bijlage van dit rapport.

Het intern toerisme, dus Vlaamse toeristen in het Vlaamse Gewest, was in 2024 goed voor 10,7 miljard euro aan consumptie-uitgaven. Iets minder dan de helft daarvan werd uitgegeven door Vlaamse toeristen die buiten het Vlaamse Gewest op reis vertrekken. De overige 6 miljard euro werd uitgegeven door inwoners van het Vlaamse Gewest die toerist zijn in hun eigen gewest. 2,5 miljard euro werd besteed door Vlaamse verblijfstoeristen met het motief ontspanning. Daarnaast werd bijna 2,9 miljard euro uitgegeven door Vlaamse dagtoeristen met het motief ontspanning. De Vlaamse dagzakentoeuristen gaven samen bijna 180 miljoen euro uit. De overnachtende Vlaamse zakentoeuristen spendeerden ten slotte bijna 400 miljoen euro in het Vlaamse Gewest.

Figuur 5. Uitgaven door intern toerisme naar woonplaats en motief
Vlaams Gewest, 2024, in miljoen euro

Verblijfstoeristen

	Vlamingen in Vlaams Gewest	Vlamingen buiten Vlaams Gewest
Ontspanning	2.501	
Zaken	393	
Onbekend		4.686

Dagtoeristen

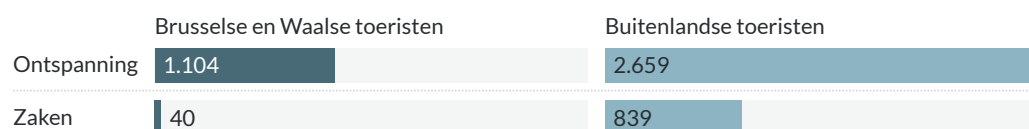
	Vlamingen in Vlaams Gewest	Vlamingen buiten Vlaams Gewest
Ontspanning	2.855	
Zaken	177	
Onbekend		87

Bron: Volumes: Statbel: Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: TIC 2024, Congresbarometer 2024; Westtoer: Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024. Uitgaven: FPB: RIOT en AGT 2015; Toerisme Vlaanderen: Kunststedenonderzoek 2022-2023, Onderzoek congresgangers 2024-2025; Westtoer: Onderzoek Tweede verblijven 2015, Dagtrips door Belgen 2022, Kustonderzoek 2021-2022, Trendrapport Kust 2023-2024, Onderzoek Tweede verblijvers 2024; Westtoer en Provinciale toerismeorganisaties: Vakantieganger regio's 2017 en 2023, bewerking VSA.
Meer details: zie bijlage van dit rapport.

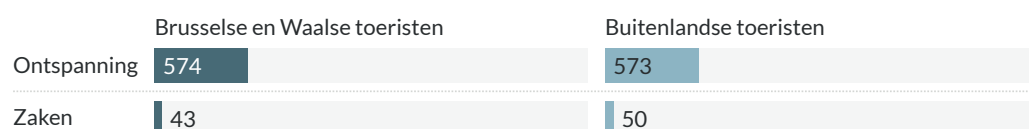
Naast het intern toerisme werd in 2024 in het Vlaamse Gewest ook bijna 5,9 miljard euro aan consumptie-uitgaven gedaan door het inkomend toerisme, dus door niet-Vlaamse toeristen in het Vlaamse Gewest. Bijna 1,8 miljard euro aan bestedingen werd gedaan door Brusselse en Waalse toeristen, en ruim 4,1 miljard euro door buitenlandse toeristen. Van die 4,1 miljard euro werd 2,7 miljard euro uitgegeven door buitenlandse verblijfstoeristen voor het motief ontspanning, iets meer dan 0,8 miljard euro door buitenlandse zakenreizigers en ruim 0,6 miljard euro door buitenlandse dagtoeristen. Bij de Brusselse en Waalse toeristen gaven de verblijfstoeristen 1,1 miljard euro uit en de dagtoeristen iets meer dan 0,6 miljard euro.

Figuur 6. Uitgaven door inkomend toerisme naar woonplaats en motief
Vlaams Gewest, 2024, in miljoen euro

Verblijfstoeristen

Dagtoeristen

Bron: Volumes: ONS: Travepac 2016; Statbel: Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Cruisetoerisme 2019-2022; TIC 2024, Congresbarometer 2024, cruiseonderzoek 2024; WES: Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024. Uitgaven: FPB: RIOT en AGT 2015; ONS: Travepac 2016; Toerisme Vlaanderen: Kunststedenonderzoek 2022-2023, Onderzoek congresgangers 2024-2025, Cruisetoerisme 2019-2022; Westtoer: Onderzoek Tweede verblijven 2015, Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Kustonderzoek 2021-2022, Trendrapport Kust 2023-2024, Onderzoek Tweede verblijvers 2024; Westtoer en Provinciale toerismeorganisaties: Vakantieganger regio's 2017 en 2023, bewerking VSA.
Meer details: zie bijlage van dit rapport.

1.2.2 ANDERE COMPONENTEN VAN TOERISMECONSUMPTIE

Naast de klassieke uitgaven van toeristen worden ook andere componenten van toerismeconsumptie meegenomen in de berekening van de Satellietrekening Toerisme. In de 1ste plaats wordt de waarde van gratis overnachtingen, dus eigen gebruik van een 2de verblijf of gratis verblijf bij vrienden, familie of kennissen, in rekening gebracht. In 2024 werden in totaal 21 miljoen overnachtingen in 2de verblijven geschat, met een reële waarde van 641 miljoen euro aan gratis overnachtingen.

Daarnaast maken ook de sociale overdrachten van de overheid, waardoor toeristen minder betalen dan de werkelijke kostprijs van een goed of dienst, deel uit van de toeristische consumptie. De subsidies voor toerisme, cultuur en recreatie die rechtstreeks ten goede komen aan gezinnen, waren in 2024 goed voor 381 miljoen euro. Daarnaast kwam bijna 149 miljoen euro aan vervoerssubsidies ten goede aan toeristen.

Een 3de component is de aankoop van duurzame toerismegoederen. In 2024 werd in het Vlaamse Gewest voor iets meer dan 616 miljoen euro aan duurzame toerismegoederen gekocht. Het gaat daarbij zowel om grote aankopen, zoals mobilhomes of caravans, als om kleinere aankopen, zoals kampeergerief of fototoestellen.

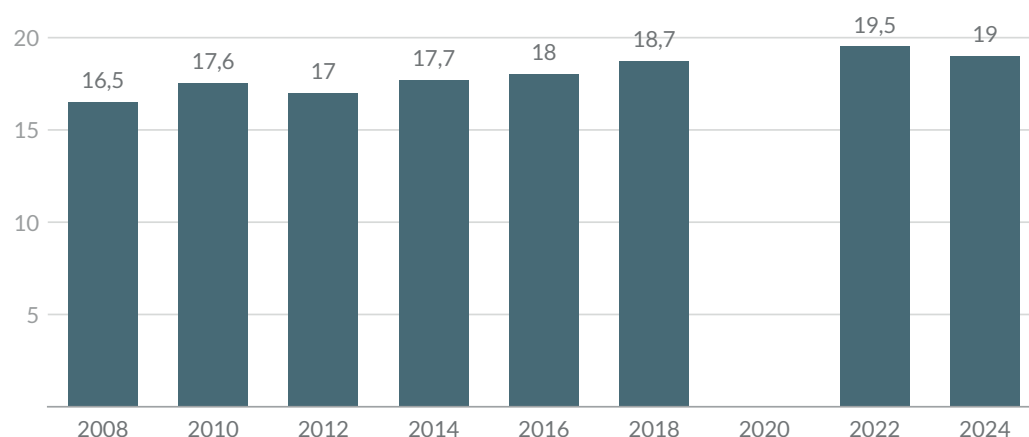
Een 4de component zijn de uitgaven van rederijen en bemanningsleden van cruiseschepen bij het aanmeren in Vlaamse havens. In 2024 ging het samen om 8 miljoen euro.

Ten slotte worden ook de uitgaven van congresorganisatoren in rekening gebracht. In 2024 ging het om 616 miljoen euro.

1.2.3 TOTAAL TOERISTISCHE CONSUMPTIE

Als alle componenten van de toerismeconsumptie worden opgeteld, komt de totale uitgave in 2024 uit op 19 miljard euro. Dat is ruim een half miljard euro minder dan in 2022, 285 miljoen euro meer dan in 2018 en 2,5 miljard euro meer dan in 2008, telkens in prijzen van 2024. Tussen 2008 en 2024 was er dus sprake van een reële toename van de toeristische consumptie in het Vlaamse Gewest.

Figuur 7. Totale toeristische consumptie
Vlaams Gewest, 2008-2024, in miljard euro (prijzen van 2024)

Bron: ABB: jaarrekeningen gemeenten en provincies 2024; Departement FB: Uitgavenbegroting 2024, Subsidieregister 2024; Departement MOW: Momo; De Lijn: informatie via mail; FPB: RIOT en AGT 2015; NMBS: Jaarverslag 2024; ONS: Travelpac 2016; RSZ: Gedecentraliseerde statistiek juni 2024, loonsom 2024; RSZ 2024; Statbel: HHBE 2024, Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Cruisetoerisme 2019-2022, Kunststedenonderzoek 2022-2023, TIC 2024, Congresbarometer 2024, cruiseonderzoek 2024, Onderzoek congresgangers en congresorganisatoren 2024-2025; Vlaamse luchthavens: Jaarverslag en informatie via mail; WES: Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Onderzoek Tweede verblijven 2015, Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Kustonderzoek 2021-2022, Trendrapport Kust 2023-2024, Onderzoek Tweede verblijvers 2024; Westtoer en Provinciale toerismeorganisaties: Vakantieganger regio's 2017 en 2023, bewerking VSA.

Meer details: zie bijlage van dit rapport.

De uitgaven door toeristen waren in 2024 goed voor 16,6 miljard euro, of 87% van de totale toeristische consumptie. De andere componenten van de toeristische consumptie waren samen goed voor 2,4 miljard euro. Het gaat om de tegenwaarde van huuruitgaven wanneer toeristen gratis verblijven in hun 2de verblijf of in dat van familie, vrienden of kennissen (641 miljoen euro, of 3%), de uitgaven aan duurzame toerismegoederen (627 miljoen euro, of 3%), de uitgaven door congresorganisatoren (616 miljoen euro, of 3%) en de subsidies die ten goede komen aan de individuele toerist (530 miljoen euro, of 3%). De uitgaven door rederijen en bemanningsleden van cruises maakten met 8 miljoen euro slechts een fractie van het totaal uit.

Figuur 8. Totale toeristische consumptie

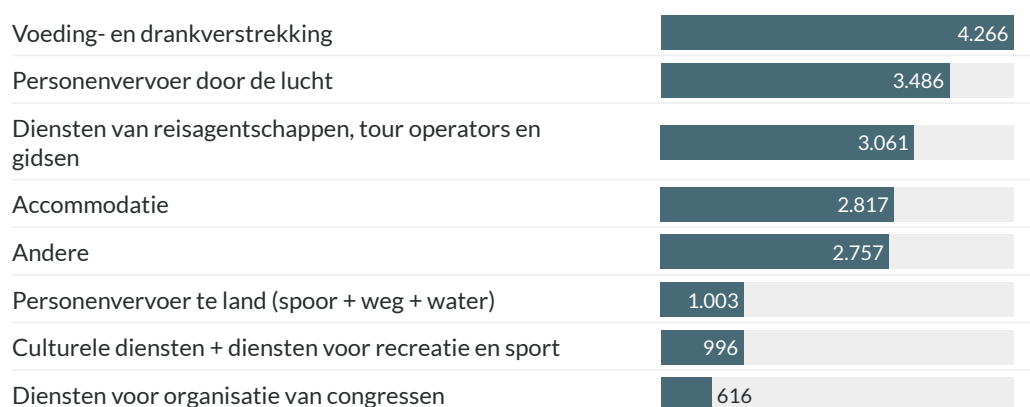
Vlaams Gewest, 2024, in miljoen euro (prijzen van 2024)

Intern toerisme	10.699
Inkomend toerisme	5.881
Tegenwaarde 2e verblijven	641
Duurzame goederen	627
Congressen	616
Subsidies	530
Cruises	8

Bron: ABB: jaarrekeningen gemeenten en provincies 2024; Departement FB: Uitgavenbegroting 2024, Subsidieregister 2024; Departement MOW: Momo; De Lijn: informatie via mail; FPB: RIOT en AGT 2015; NMBS: Jaarverslag 2024; ONS: Travepac 2016; RSZ: Gedecentraliseerde statistiek juni 2024, loonsom 2024; RSZ 2024; Statbel: HHBE 2024, Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Cruisetoerisme 2019-2022, Kunststedenonderzoek 2022-2023, TIC 2024, Congresbarometer 2024, cruiseonderzoek 2024, Onderzoek congresgangers en congresorganisatoren 2024-2025; Vlaamse luchthavens: Jaarverslag en informatie via mail; WES: Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Onderzoek Tweede verblijven 2015, Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Kustonderzoek 2021-2022, Trendrapport Kust 2023-2024, Onderzoek Tweede verblijvers 2024; Westtoer en Provinciale toerismeorganisaties: Vakantieganger regio's 2017 en 2023, bewerking VSA. Meer details: zie bijlage van dit rapport.

Naar uitgavencategorie was voeding- en drankverstrekking, dus restaurants en cafés, de grootste categorie, met uitgaven van meer dan 4,2 miljard euro. Dat kwam overeen met ruim 22% van de totale consumptie. Verder was personenvervoer door de lucht goed voor bijna 3,5 miljard euro, of 18% van de toeristische consumptie. Daarnaast waren er 3 uitgavencategorieën die met bedragen tussen 2,8 en 3 miljard euro schommelden rond 15% tot 16%: accommodatie, reisagentschappen, touroperators en gidsen, en de categorie andere. In de categorie andere zitten alle shoppinguitgaven van toeristen, maar ook de aankoop van duurzame toerismegoederen. De andere uitgavencategorieën stonden elk in voor 3% tot 5% van de toeristische consumptie.

Figuur 9. Totale toeristische consumptie naar uitgavencategorie
Vlaams Gewest, 2024, in miljoen euro (prijzen van 2024)

Bron: ABB: jaarrekeningen gemeenten en provincies 2024; Departement FB: Uitgavenbegroting 2024, Subsidieregister 2024; Departement MOW: Momo; De Lijn: informatie via mail; FPB: RIOT en AGT 2015; NMBS: Jaarverslag 2024; ONS: Travelpac 2016; RSZ: Gedecentraliseerde statistiek juni 2024, loonsom 2024; RSZ 2024; Statbel: HHBE 2024, Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Cruisetoerisme 2019-2022, Kunststedenonderzoek 2022-2023, TIC 2024, Congresbarometer 2024, cruiseonderzoek 2024, Onderzoek congresgangers en congresorganisatoren 2024-2025; Vlaamse luchthavens: Jaarverslag en informatie via mail; WES: Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Onderzoek Tweede verblijven 2015, Dagtoerisme Kust 2018, Dagtrips door Belgen 2022, Kustonderzoek 2021-2022, Trendrapport Kust 2023-2024, Onderzoek Tweede verblijvers 2024; Westtoer en Provinciale toerismeorganisaties: Vakantieganger regio's 2017 en 2023, bewerking VSA.

Meer details: zie bijlage van dit rapport.

1.3 TOERISTISCHE CONSUMPTIE IN HET BRUSSELS GEWEST

Ook in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wordt de toeristische consumptie niet alleen bepaald door de uitgaven van toeristen. In de 1ste plaats wordt de tegenwaarde van overnachtingen in 2de verblijven meegenomen. Subsidies ten voordele van toeristen en de aankoop van duurzame toerismegoederen moeten eveneens worden meegenomen, al wordt voor die 2 componenten in het Brusselse Gewest gewerkt met schattingen en niet met exacte bedragen. Voor de uitgaven van congresorganisatoren werd analoog gewerkt aan de methode in het Vlaamse Gewest. De bronnen die voor die berekeningen werden gebruikt, zijn grotendeels dezelfde als in het Vlaamse Gewest. Meer details over bronnen en methoden kunnen in de bijlage bij dit rapport worden geraadpleegd.

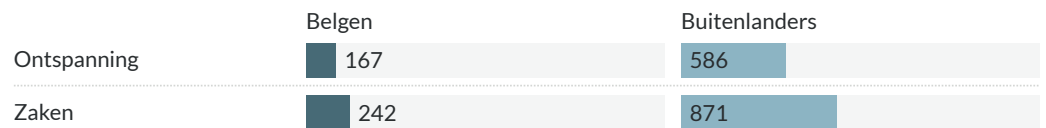
1.3.1 UITGAVEN DOOR TOERISTEN

In totaal was er in 2024 3,8 miljard euro aan toeristische bestedingen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Bijna 900 miljoen euro daarvan betrof uitgaven aan reisbureaus en luchtvervoer door Belgen die naar een bestemming buiten Brussel vertrekken. Belgische verblijfstoeristen in Brussel gaven samen ruim 400 miljoen euro uit. Ongeveer 40% daarvan had het motief ontspanning en 60% het motief zaken. Daarnaast werd bijna 900 miljoen euro uitgegeven door Belgische dagtoeristen en omgevingsrecreanten, waarvan 10% door dagzakentoeuristen. Buitenlandse verblijfstoeristen gaven bijna 1,5 miljard euro uit, met een overwicht van de uitgaven door zakentoeuristen. Buitenlandse dagtoeristen waren in Brussel iets vaker aanwezig met het motief ontspanning dan met het motief zaken en gaven samen bijna 130 miljoen euro uit.

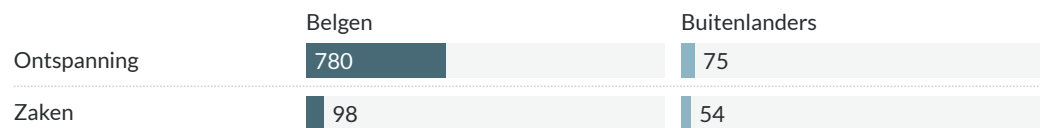
Figuur 10. Uitgaven door toeristen naar woonplaats en motief

Brussels Gewest, 2024, in miljoen euro

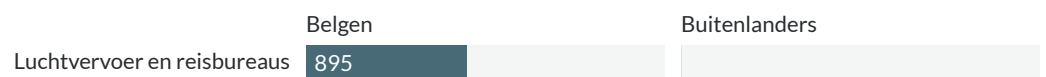
Verblijfstoeristen

Dagtoeristen

Belgen die vertrekken naar bestemming buiten Brussel

Bron: Volumes: Volumes: Statbel: Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Toerisme in cijfers 2024, Congresbarometer 2024, en Kunststedenonderzoek 2011; Westtoer: Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024. Uitgaven: FPB: RIOT en AGT 2015; RSZ: Gedecentraliseerde statistiek juni 2024, loonsom 2024; RSZ 2024; Toerisme Vlaanderen: Kunststedenonderzoek 2022-2023, Onderzoek Congresgangers 2024-2025; Westtoer: Tweede verblijven 2024, Dagtrips door Belgen 2022, bewerking VSA
Meer details: zie bijlage van dit rapport.

1.3.2 ANDERE COMPONENTEN VAN TOERISMECONSUMPTIE

De tegenwaarde van de huurprijs voor het gratis of eigen gebruik van 2de verblijven wordt in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest geraamd op 13 miljoen euro.

Het totale bedrag aan subsidies ten voordele van individuele toeristen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werd in 2024 geschat op ruim 180 miljoen euro. Het ging daarbij om 44 miljoen euro aan subsidies voor vervoer en 137 miljoen euro aan subsidies voor cultuur, recreatie en toerisme.

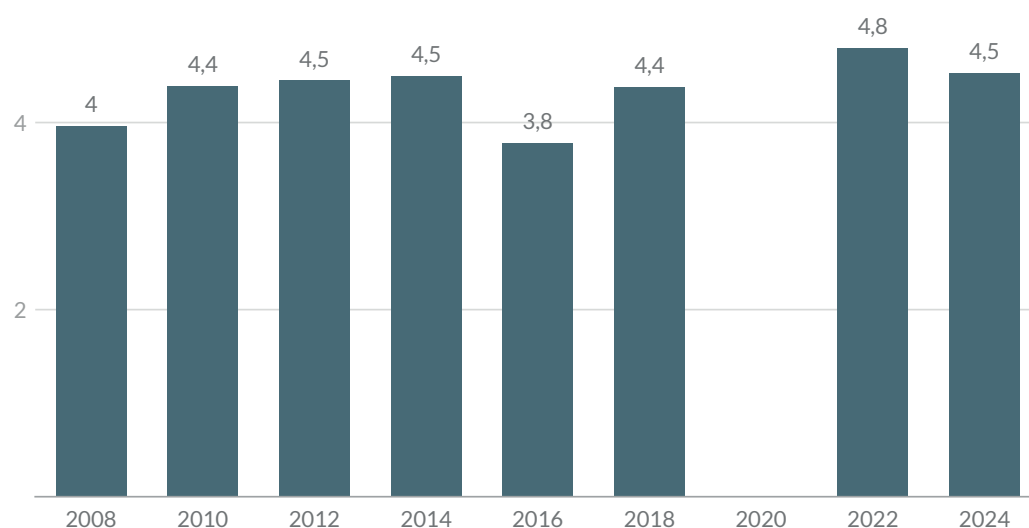
Voor de aankoop van duurzame toerismegoederen werd in totaal bijna 115 miljoen euro opgenomen als deel van de toeristische consumptie in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Ten slotte gaven congresorganisatoren 456 miljoen euro uit in Brussel.

1.3.3 TOTAAL TOERISTISCHE CONSUMPTIE

De totale toerismeconsumptie in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was in 2024 goed voor bijna 4,5 miljard euro. Dat is ruim 260 miljoen euro minder dan in 2022, uitgedrukt in prijzen van 2024. Sinds 2008 steeg de toerismeconsumptie bij elk meetpunt licht, maar in 2016 was er een sterke terugval. Dat hing samen met de aanslagen in Brussel in maart 2016, waardoor het aantal toeristen in Brussel dat jaar sterk daalde. In 2018 was er een duidelijke heropleving van de toeristische consumptie. In 2022 steeg het bedrag voor het eerst opnieuw boven het niveau van 2014. In 2024 lag het bedrag ongeveer op het niveau van 2014 en 2018.

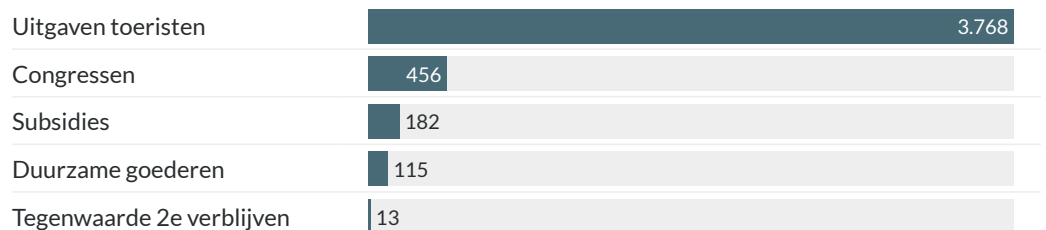
Figuur 11. Totale toeristische consumptie
Brussels Gewest, 2008-2024, in miljard euro (prijzen van 2024)

Bron: FPB: RIOT en AGT 2015; RSZ: Gedecentraliseerde statistiek juni 2024, loonsom 2024; RSZ 2024; Statbel: HHBE 2024; Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Toerisme in cijfers 2024, Congresbarometer 2024, en Kunststedenonderzoek 2011 en 2022-2023, Onderzoek Congresgangers 2024-2025; Westtoer: Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024 Tweede verblijven 2024, bewerking VSA. Meer details: zie bijlage van dit rapport.

Het grootste deel van de toerismeconsumptie in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werd gerealiseerd door de uitgaven van toeristen zelf. Het ging om bijna 3,8 miljard euro, goed voor 83% van de totale consumptie. Daarnaast werd nog ruim 450 miljoen euro aan uitgaven door congresorganisatoren opgenomen, wat overeenkwam met 10% van de toeristische consumptie. Verder werd ook 182 miljoen euro aan subsidies opgenomen, of 4%, naast 115 miljoen euro aan uitgaven aan duurzame toerismegoederen, of 3%, en 13 miljoen euro aan tegenwaarde van accommodatie in 2de verblijven, of 0,3%.

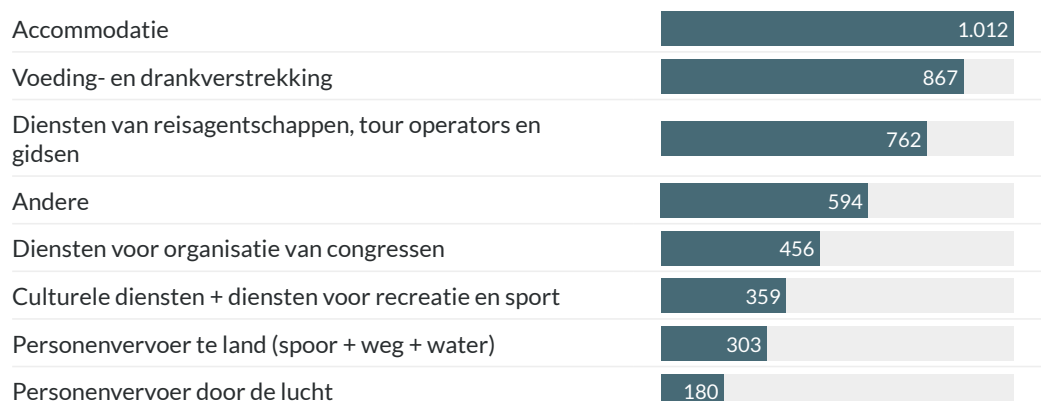
Figuur 12. Totale toeristische consumptie
Brussels Gewest, 2024, in miljoen euro (prijzen van 2024)

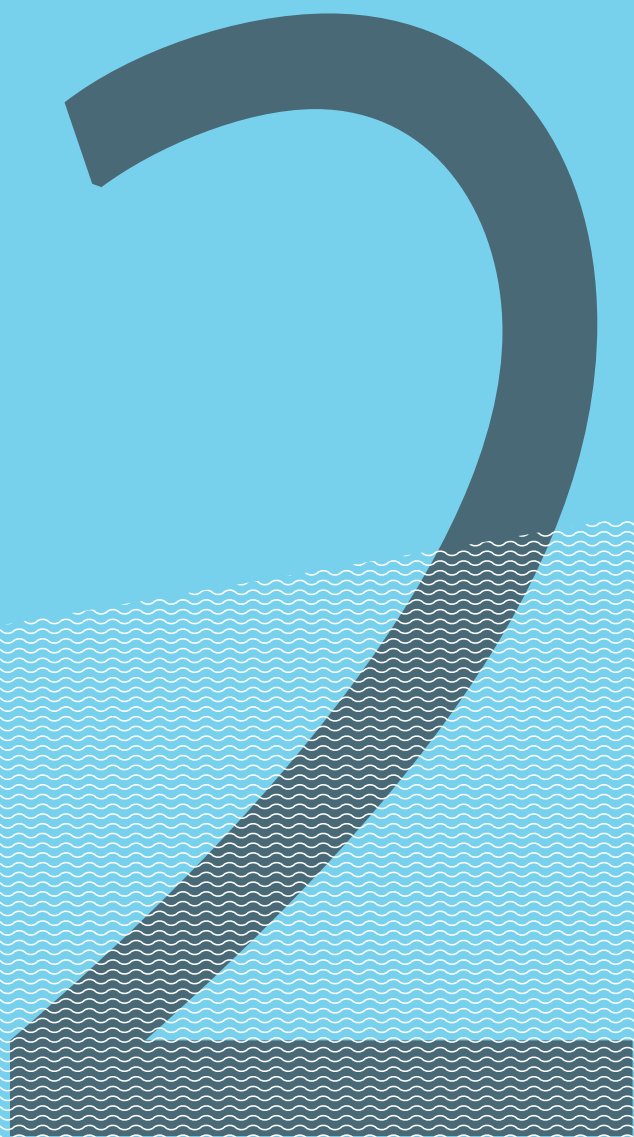
Bron: FPB: RIOT en AGT 2015; RSZ: Gedecentraliseerde statistiek juni 2024, loonsom 2024; RSZ 2024; Statbel: HHBE 2024; Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Toerisme in cijfers 2024, Congresbarometer 2024, en Kunststedenonderzoek 2011 en 2022-2023, Onderzoek Congresgangers 2024-2025; Westtoer: Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024 Tweede verblijven 2024, bewerking VSA. Meer details: zie bijlage van dit rapport.

De grootste groep uitgaven werd gedaan in de accommodatiesector. Het ging om 1 miljard euro, of 22% van de totale toerismeconsumptie. De uitgaven aan voeding- en drankverstrekking namen 19% van het totaal in en waren goed voor bijna 900 miljoen euro. De uitgaven aan diensten van reisagentschappen, touroperators en gidsen vormden de 3de grootste uitgavencategorie, met 762 miljoen euro of 17%, gevolgd door de categorie andere, waarin onder meer shoppinguitgaven vervat zitten. Alle andere uitgavencategorieën haalden aandelen van 10% of minder.

Figuur 13. Totale toeristische consumptie naar uitgavencategorie
Brussels Gewest, 2024, in miljoen euro (prijzen van 2024)

Bron: FPB: RIOT en AGT 2015; RSZ: Gedecentraliseerde statistiek juni 2024, loonsom 2024; RSZ 2024; Statbel: HHBE 2024; Platformdata 2024, Reisonderzoek 2024; Toerisme Vlaanderen: Toerisme in cijfers 2024, Congresbarometer 2024, en Kunststedenonderzoek 2011 en 2022-2023, Onderzoek Congresgangers 2024-2025; Westtoer: Dagtrips door Belgen 2022, Trendrapport Kust 2023-2024 Tweede verblijven 2024, bewerking VSA. Meer details: zie bijlage van dit rapport.

ECONOMISCHE INDICATOREN

Op basis van de gegevens over de toerismeconsumptie en over het aanbod van de verschillende toeristische bedrijfstakken kunnen een aantal economische indicatoren worden berekend. Hieronder wordt achtereenvolgens ingegaan op de bruto toegevoegde waarde van de toeristische bedrijfstakken, de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme en de tewerkstelling in de toeristische sector. Voor elk van die indicatoren komt zowel het resultaat in het Vlaamse Gewest als in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest aan bod. Daarnaast wordt dat resultaat, waar mogelijk, ook vergeleken in de tijd, met andere sectoren en met de Europese landen.

De verschillende economische indicatoren werden opgebouwd volgens de internationaal geldende methodologie van de Satellietrekening Toerisme, waarvan de details in de bijlage bij dit rapport kunnen worden geraadpleegd. Ook de specifieke TSA-tabellen waarop die cijfers zijn gebaseerd, namelijk TSA-tabel 5, 6 en 7, kunnen daar worden geraadpleegd. TSA-tabel 5 geeft de details over het aanbod weer. TSA-tabel 6 verbindt het aanbod uit TSA-tabel 5 met de totale consumptie uit TSA-tabel 4. TSA-tabel 7 beschrijft het aantal arbeidsplaatsen.

2.1 BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE VAN DE TOERISTISCHE SECTOR

De bruto toegevoegde waarde van de toeristische industrie (gross value added of tourism industries, GVATI) omvat de totale toegevoegde waarde die door de toeristische sector wordt gegenereerd, ongeacht of die door toeristen of niet-toeristen wordt verbruikt. Deze indicator telt dus de bruto toegevoegde waarde op van alles wat in de toeristische sector wordt geproduceerd. Tegelijk laat hij de bruto toegevoegde waarde van niet-toeristische bedrijfstakken buiten beschouwing, hoewel ook die producten kunnen leveren die door toeristen worden geconsumeerd. Het gaat dus, kort gezegd, om de bruto toegevoegde waarde van het toeristische aanbod. Zo wordt bijvoorbeeld de volledige bruto toegevoegde waarde van de horecasector opgenomen, terwijl ook niet-toeristen uitgaven doen in de horeca, zoals bij een trouwfeest in een hotel. Tegelijk wordt de bruto toegevoegde waarde van bijvoorbeeld de detailhandel niet meegerekend, hoewel toeristen vaak gaan shoppen tijdens hun uitstap.

Deze indicator wordt berekend op basis van de interregionale input-outputtabellen (RIOT) en de regionale aanbod- en gebruikstabellen (AGT). Die werden voor alle Belgische gewesten opgemaakt door het Federaal Planbureau. De cijfers hebben betrekking op het jaar 2015 en werden aangeleverd voor 143 verschillende bedrijfstakken. Omdat bepaalde bedrijfstakinformatie op een hoger detailniveau nodig is dan de RIOT kan bieden, werden een aantal variabelen uit die RIOT verder verfijnd aan de hand van de gedecentraliseerde RSZ-statistiek. Voor die verfijning wordt gewerkt met de totale loonsom op NACE 5-digitniveau in juni 2024. Zo zitten musea, dierentuinen, bibliotheken en archieven binnen de RIOT samen in dezelfde groep, terwijl alleen musea en dierentuinen deel uitmaken van de toeristische sector. Om het aandeel van bibliotheken en archieven weg te laten, worden de totale cijfers verminderd in verhouding tot het aantal werknemers in die deelcategorie binnen de grotere groep.

2.1.1 VLAAMS EN BRUSSELS GEWEST

De bruto toegevoegde waarde van de toeristische industrie was in het Vlaamse Gewest in 2024 goed voor bijna 13,1 miljard euro, of 4,5% van de totale bruto toegevoegde waarde in het gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was de bruto toegevoegde waarde van de toeristische industrie in 2024 gelijk aan 5,2 miljard euro, of 5,5% van de totale bruto toegevoegde waarde. De totale bruto toegevoegde waarde van de toeristische industrie in beide gewesten samen was in 2024 gelijk aan 18,3 miljard euro, of 4,8% van de totale bruto toegevoegde waarde.

2.1.2 VERGELIJKING MET ANDERE SECTOREN

De toeristische sector, samengesteld uit diverse deelbedrijfstakken, kan ook vergeleken worden met andere bedrijfstakken (NACE-takken). De toeristische sector is zoals gezegd in het Vlaamse Gewest goed voor 4,5% van de totale bruto toegevoegde waarde.

Dat is 1,5 procentpunt hoger dan de informaticadiensten en de dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie, die instonden voor 3% van de totale bruto toegevoegde waarde. Andere bedrijfstakken met een lager aandeel in de toegevoegde waarde dan toerisme waren onder meer de financiële activiteiten en verzekeringen (2,9%) en de maatschappelijke dienstverlening (2,5%). Ook heel wat industriële sectoren scoorden duidelijk lager dan de toeristische sector, zoals de voedings- en genotindustrie (2,8%), de chemische industrie (2,4%) en de farmaceutische industrie (2,1%).

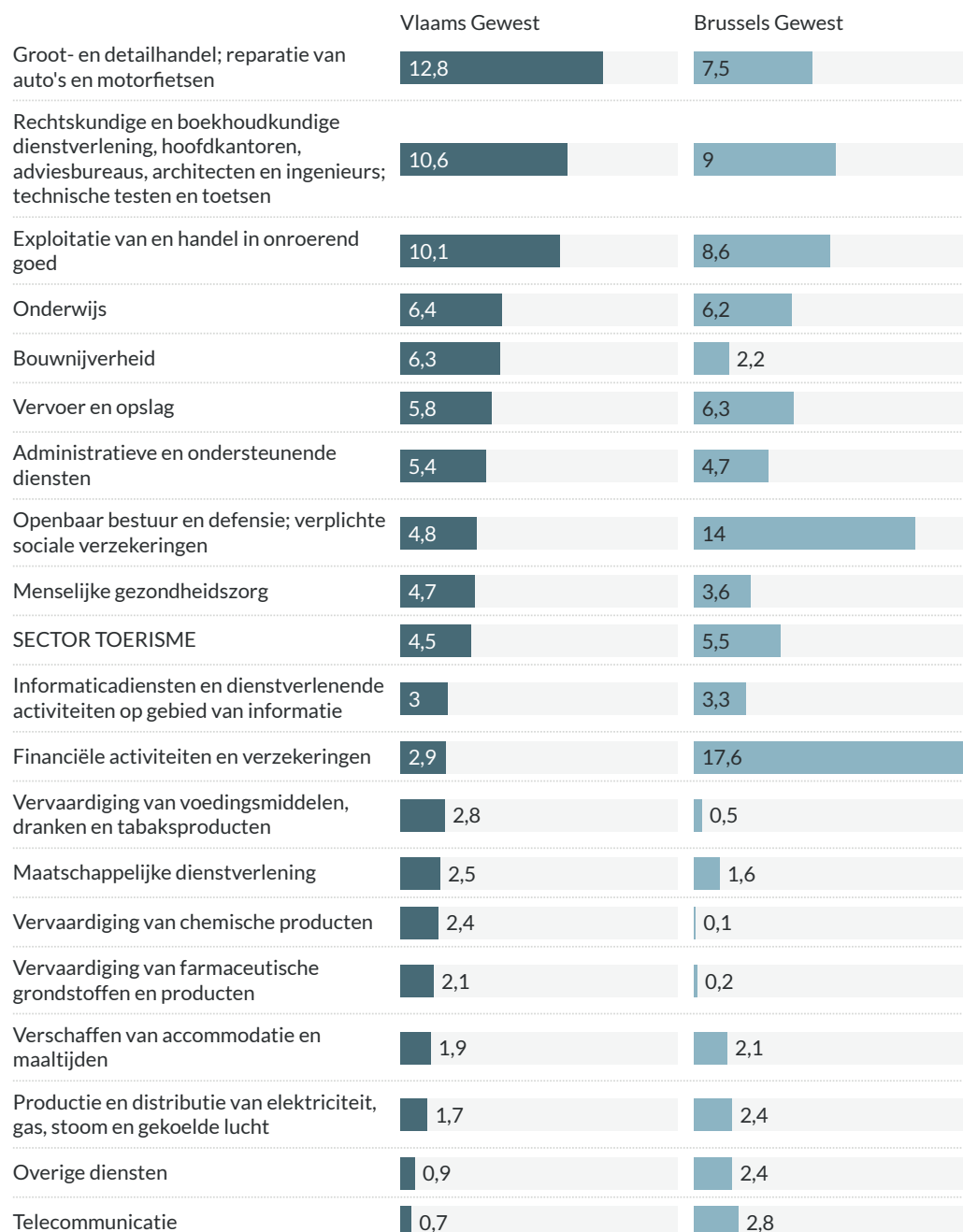
Het aandeel van de menselijke gezondheidszorg (4,7%) en van de openbare besturen, defensie en sociale verzekeringen (4,8%) in de toegevoegde waarde lag iets hoger dan dat van de toeristische sector. De administratieve en ondersteunende diensten waren goed voor een aandeel van 5,4% van de toegevoegde waarde in het Vlaamse Gewest. Vervoer en opslag (5,8%), de bouwnijverheid (6,3%) en het onderwijs (6,4%) haalden een nog iets hoger

aandeel. Sectoren waarvan het aandeel in de toegevoegde waarde veel hoger lag dan dat van de toeristische sector, waren de exploitatie van en handel in onroerend goed (10,1%), de zakelijke dienstverlening (10,6%) en vooral de groot- en detailhandel, inclusief de reparatie van auto's en motorfietsen (12,8%).

In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was het aandeel van 5,5% van de totale toegevoegde waarde van de toeristische sector in 2024 groter dan dat van heel wat andere sectoren. Dat heeft te maken met de ligging en het karakter van het gewest. Vooral dienstverlenende sectoren hebben hoge aandelen in Brussel, terwijl de aandelen van andere bedrijfstakken er opvallend laag liggen.

Figuur 14. Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstak

Vlaams en Brussels Gewest, 2023, in % van de totale toegevoegde waarde

Noot: bedrijfstakken (A38) die in beide gewesten een aandeel hadden kleiner dan 2% worden niet opgenomen in de figuur.

Bron: Sector Toerisme: VSA: Satellietrekening Toerisme; andere bedrijfstakken: Nationale Bank van België, bewerking VSA.

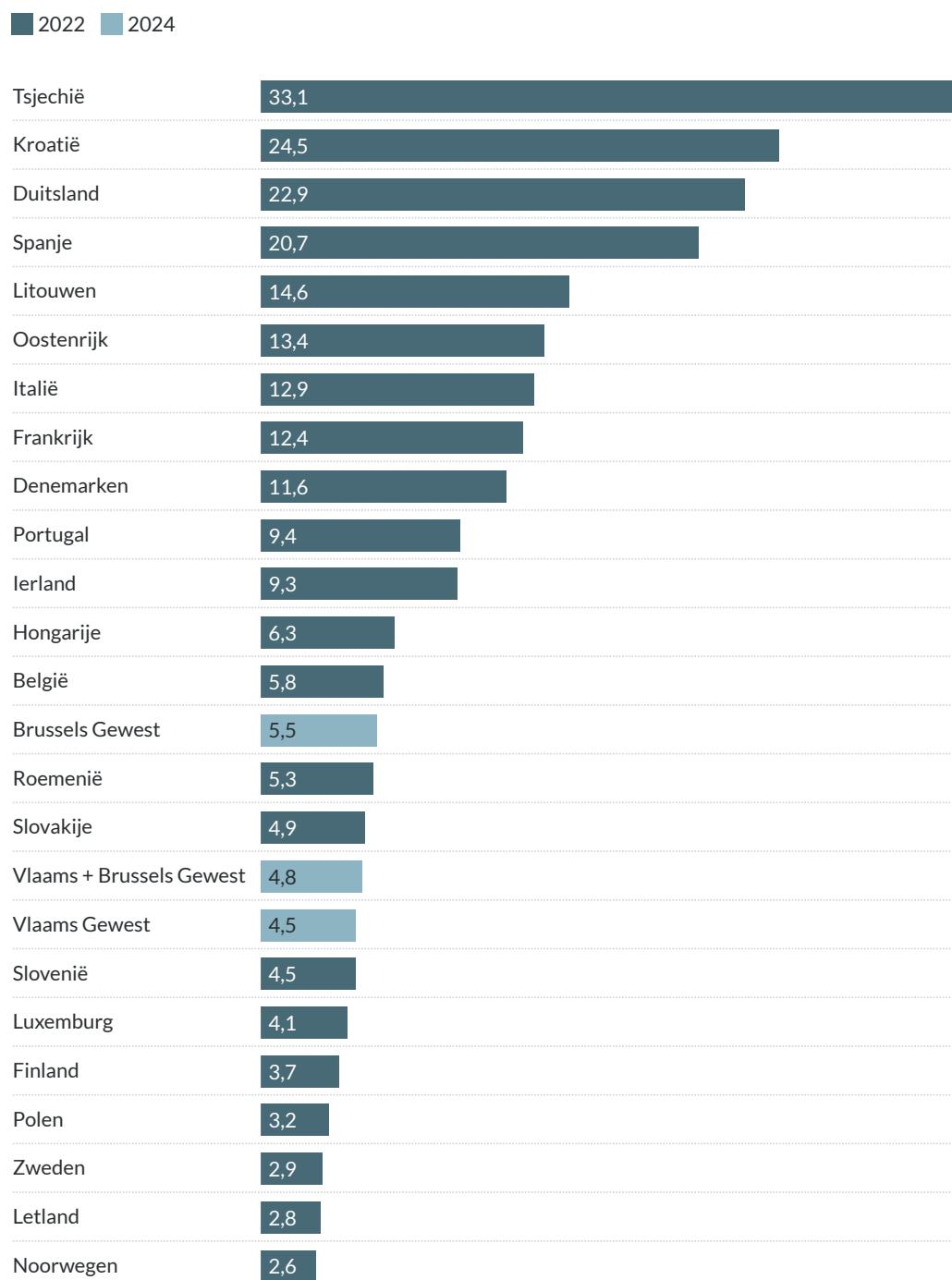
2.1.3 VERGELIJKING MET EUROPESE LANDEN

Hierna wordt de bruto toegevoegde waarde van de toeristische sector in Vlaanderen vergeleken met de situatie in Europese landen waar een Satellietrekening Toerisme werd opgesteld. Bij die vergelijking is enige voorzichtigheid nodig. Hoewel het theoretische raamwerk voor de TSA is vastgelegd, bestaan er voor de berekening van deze indicator nog vrijheidsgraden in de keuze om bepaalde landspecifieke karakteristieke bedrijfstakken al dan niet op te nemen. Zo kiest Duitsland er bijvoorbeeld voor om een deel van de gezondheidssector mee te nemen, omdat daar relatief veel sanatoria zijn en het gaat om een vorm van medisch toerisme, meer bepaald verzorg en revalidatie.

Het Vlaamse Gewest liet op het vlak van het aandeel van de toeristische sector in de totale bruto toegevoegde waarde een 5-tal Europese landen duidelijk achter zich, namelijk Noorwegen, Letland, Zweden, Polen en Finland. Het Vlaamse aandeel van 4,5% sloot dicht aan bij dat van Luxemburg en Slovenië. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest haalde met 5,5% een hoger aandeel, waardoor ook het totaal voor beide gewesten samen wat hoger uitkwam en in de buurt kwam van het aandeel in Slovakije en Roemenië. Meer typische toerismelanden, zoals Italië, Frankrijk, Oostenrijk, Spanje en Kroatië, haalden percentages boven 12%. Ook Duitsland, Litouwen en vooral Tsjechië scoorden opvallend hoog.

Figuur 15. Bruto toegevoegde waarde van de toeristische sector

EU-landen met TSA en Vlaams en Brussels Gewest, 2022 en 2024, in % van de totale toegevoegde waarde

Noot: De cijfers voor de EU-landen hebben betrekking op meetjaar 2022, muv Italië (2023) en Polen (2019). De cijfers voor het Vlaams en Brussels Gewest gaan over meetjaar 2024.

Bron: EU-landen: Eurostat: Data collection on TSA, 2025. Vlaams en Brussels Gewest: VSA, Satellietrekening Toerisme 2024

2.2 DIRECTE BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE VAN TOERISME

De directe bruto toegevoegde waarde van toerisme (tourism direct gross value added, TDGVA) omvat de toegevoegde waarde van zowel de toeristische industrie als andere industrieën, maar alleen voor het aandeel dat in die sectoren daadwerkelijk door toeristen wordt geconsumeerd. In deze indicator wordt de productie van alle bedrijfstakken die door niet-toeristen wordt afgenomen buiten beschouwing gelaten. Het gaat dus, kort gezegd, om de bruto toegevoegde waarde van het toeristische verbruik. Ter illustratie: trouwfeesten die doorgaan in een hotel worden hier niet in rekening gebracht, terwijl uitgaven van toeristen aan shopping in een kledingzaak wel worden meegeteld.

Voor de berekening van deze indicator wordt gebruikgemaakt van de totale consumptie uit TSA-tabel 4 en dus van alle bronnen die eerder in dit rapport zijn aangehaald. Daarnaast wordt ook het aanbod van de toeristische bedrijfstakken gebruikt, zoals berekend in TSA-tabel 5. Daarvoor wordt, zoals eerder aangegeven, een beroep gedaan op de interregionale input-outputtabellen 2015 (RIOT 2015) en op de RSZ. Meer details kunnen worden geraadpleegd in de bijlage bij dit rapport.

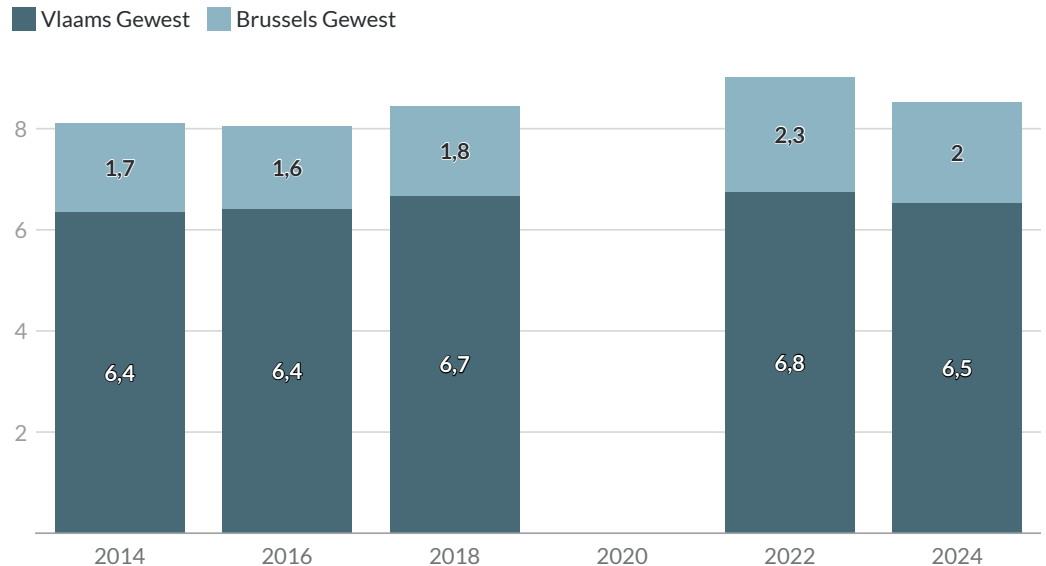
2.2.1 VLAAMS EN BRUSSELS GEWEST

De directe bruto toegevoegde waarde van toerisme in het Vlaamse Gewest was in 2024 gelijk aan 6,5 miljard euro, of 2,3% van de totale bruto toegevoegde waarde in het gewest. 68% van dit bedrag, of 4,4 miljard euro, werd gegenereerd als bruto toegevoegde waarde voor het toeristisch verbruik in de toeristische bedrijfstakken. De bruto toegevoegde waarde voor het toerismeaandeel in de niet-toeristische bedrijfstakken was gelijk aan 2,1 miljard euro.

Voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme in 2024 gelijk aan 2,0 miljard euro, of 2,1% van de totale bruto toegevoegde waarde. 77% van dit bedrag, of 1,5 miljard euro, werd gegenereerd als bruto toegevoegde waarde voor het toeristisch verbruik in de toeristische bedrijfstakken. De bruto toegevoegde waarde voor het toerismeaandeel in de niet-toeristische bedrijfstakken was gelijk aan 450 miljoen euro.

Als de som van beide gewesten wordt gemaakt, was de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme in 2024 gelijk aan 8,5 miljard euro, of 2,2% van de totale bruto toegevoegde waarde in het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest samen.

Figuur 16. Directe bruto toegevoegde waarde van toerisme
 Vlaams en Brussels Gewest, 2014-2024, in miljard euro (prijzen van 2024)

Noot: Vanaf TSA 2024 wordt gewerkt met een meer gedetailleerde meting van het toerisme-aandeel van het intermediair verbruik. De cijfers uit de TSA 2022 werden opnieuw berekend op basis van deze nieuwe methode om vergelijking in de tijd mogelijk te maken. De cijfers van 2014 tot 2018 werden niet herrekend.

Bron: VSA: Satellietrekening Toerisme

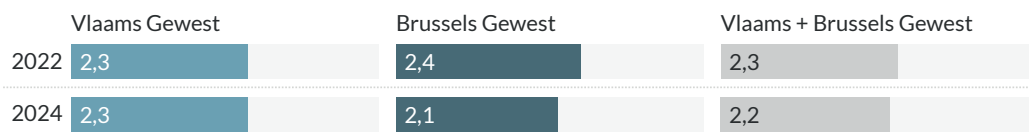
Vanaf de Vlaamse en Brusselse TSA 2024, en de Belgische TSA 2022, wordt gewerkt met een meer gedetailleerde meting van het toerisme-aandeel van het intermediair verbruik. Dat resulteert in een iets hogere waarde voor het toeristisch aandeel van het intermediair verbruik in de totale toeristische sector en dus in een iets lagere waarde voor de toegevoegde waarde. Om vergelijking met 2022 mogelijk te maken, werd die nieuwe methode ook toegepast op de gegevens van de TSA 2022. In absolute cijfers was er tussen 2022 en 2024, uitgedrukt in prijzen van 2024, sprake van een afname van de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme, zowel in het Vlaamse als in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. In het Vlaamse Gewest bedroeg die afname 227 miljoen euro, in Brussel 271 miljoen euro.

Een vergelijking over langere termijn is moeilijk, omdat over de jaren heen ook verschillende input-outputtabellen als bron werden gebruikt. Met de nodige voorzichtigheid kan wel worden vastgesteld dat de directe toegevoegde waarde van toerisme in het Vlaamse Gewest sinds 2014 jaar na jaar beperkt steeg tot 2022, om in 2024 voor het eerst beperkt te dalen. In het Brusselse Gewest was een gelijkaardig beeld te zien, al was er daar in 2016 ook een beperkte terugval als gevolg van de aanslagen in Brussel in maart 2016.

Ook de aandelen van de directe toegevoegde waarde van toerisme in de totale toegevoegde waarde van elk gewest namen tussen 2022 en 2024

beperkt af. Het ging telkens om een beperkte maar reële afname van ongeveer 0,29 procentpunt in het Brusselse Gewest en 0,08 procentpunt in het Vlaamse Gewest.

Figuur 17. Directe bruto toegevoegde waarde van toerisme
Vlaams en Brussels Gewest, 2022 en 2024, in % van totale bruto toegevoegde waarde

Noot: Vanaf TSA 2024 wordt gewerkt met een meer gedetailleerde meting van het toerisme-aandeel van het intermediair verbruik. De cijfers uit de TSA 2022 werden opnieuw berekend op basis van deze nieuwe methode om vergelijking in de tijd mogelijk te maken.
Bron: VSA: Stallietrekening Toerisme

2.2.2 VERGELIJKING MET EUROPESE LANDEN

De directe bruto toegevoegde waarde van toerisme wordt internationaal het meest gebruikt om landen onderling te vergelijken. Deze indicator vormt immers de kern van de Satellietrekening Toerisme, omdat hij naast het aanbod van toeristische bedrijfstakken vooral de werkelijke toeristische consumptie mee in kaart brengt.

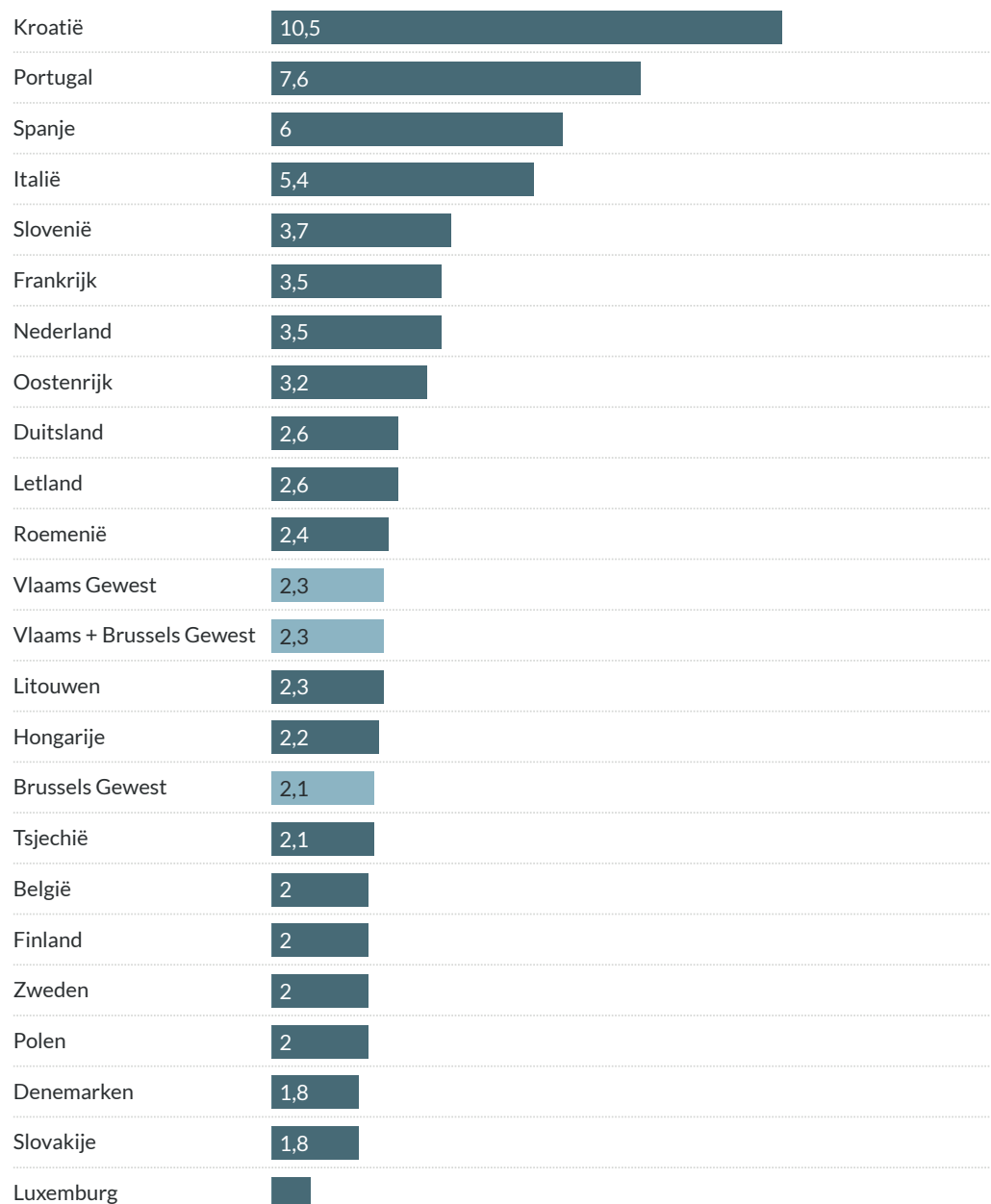
Wanneer de aandelen van de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme in de totale toegevoegde waarde in het Vlaamse en Brusselse Gewest worden vergeleken met die in Europese landen, moet opnieuw enig voorbehoud in acht worden genomen. De impact van de keuze van de toeristische sector is hier wel kleiner, omdat de directe toegevoegde waarde van toerisme binnen de sectoren kijkt naar het aandeel dat aan toerisme kan worden toegewezen. Daardoor maakt het minder uit welke bedrijfstakken al dan niet als toeristisch worden gedefinieerd. De waarden van deze indicator liggen in de meeste landen dan ook veel dicht bij elkaar.

Figuur 18 geeft aan dat de percentages voor meer dan de helft van de Europese landen met een TSA schommelen tussen 1,8% en 2,6%. Het Vlaamse en Brusselse cijfer van respectievelijk 2,3% en 2,1% valt binnen die groep en sluit dicht aan bij de percentages van Tsjechië, Hongarije en Litouwen. Aandelen boven 5% zijn te vinden in toerismelanden zoals Italië, Spanje, Portugal en Kroatië. Eurostat (2026) schat de directe toegevoegde waarde van toerisme in de EU27 op 3,6% van de totale bruto toegevoegde waarde in de Europese economie. Landen zoals Oostenrijk, Nederland, Frankrijk en Slovenië liggen dicht bij dat gemiddelde.

Figuur 18. Directe bruto toegevoegde waarde van toerisme

EU-landen met TSA en Vlaams en Brussels Gewest, 2022 en 2024, in % van de totale toegevoegde waarde

■ 2022 ■ 2024

Noot: De cijfers voor de EU-landen hebben betrekking op meetjaar 2022, muv Italië (2023) en Polen (2019). De cijfers voor het Vlaams en Brussels Gewest gaan over meetjaar 2024.

Bron: EU-landen: Eurostat: Data collection on TSA, 2025. Vlaams en Brussels Gewest: VSA, Satellietrekening Toerisme 2024

2.3 TEWERKSTELLING IN DE TOERISTISCHE SECTOR

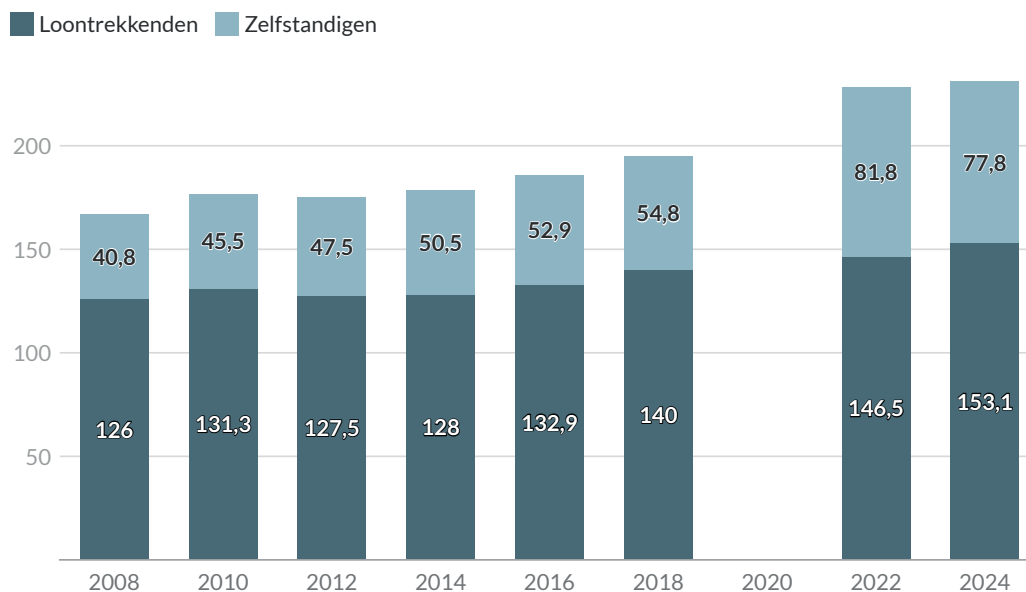
Voor de tewerkstelling in de toeristische sector worden de arbeidsplaatsen in de toeristische bedrijfstakken geteld, zonder rekening te houden met het toeristisch verbruik. Al het personeel in de horeca wordt dus geteld, maar het personeel in een kledingzaak waar een toerist gaat shoppen niet.

Voor de cijfers over het aantal arbeidsplaatsen in de toeristische bedrijfstakken wordt gebruikgemaakt van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ, meetmoment 30/6/2024) en het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ, meetmoment 31/12/2024).

2.3.1 VLAAMS EN BRUSSELS GEWEST

De totale tewerkstelling in de toeristische sector in het Vlaamse Gewest bedroeg in 2024 153.054 loontrekkende jobs en 77.767 jobs voor zelfstandigen en helpers, inclusief bestuurders. De toeristische jobs namen ten opzichte van het totale aantal jobs in het Vlaamse Gewest een aandeel in van 5,9% bij de loontrekkende jobs en 10,5% bij de jobs voor zelfstandigen en helpers. In vergelijking met 2022 steeg de tewerkstelling bij loontrekkenden beperkt, zowel in absolute als in relatieve cijfers. Bij zelfstandigen en helpers daalde de tewerkstelling in absolute en relatieve aantallen. Tussen 2008 en 2024 was er zowel voor loontrekkenden als voor zelfstandigen een duidelijke toename te zien in het aantal arbeidsplaatsen in de toeristische sector.

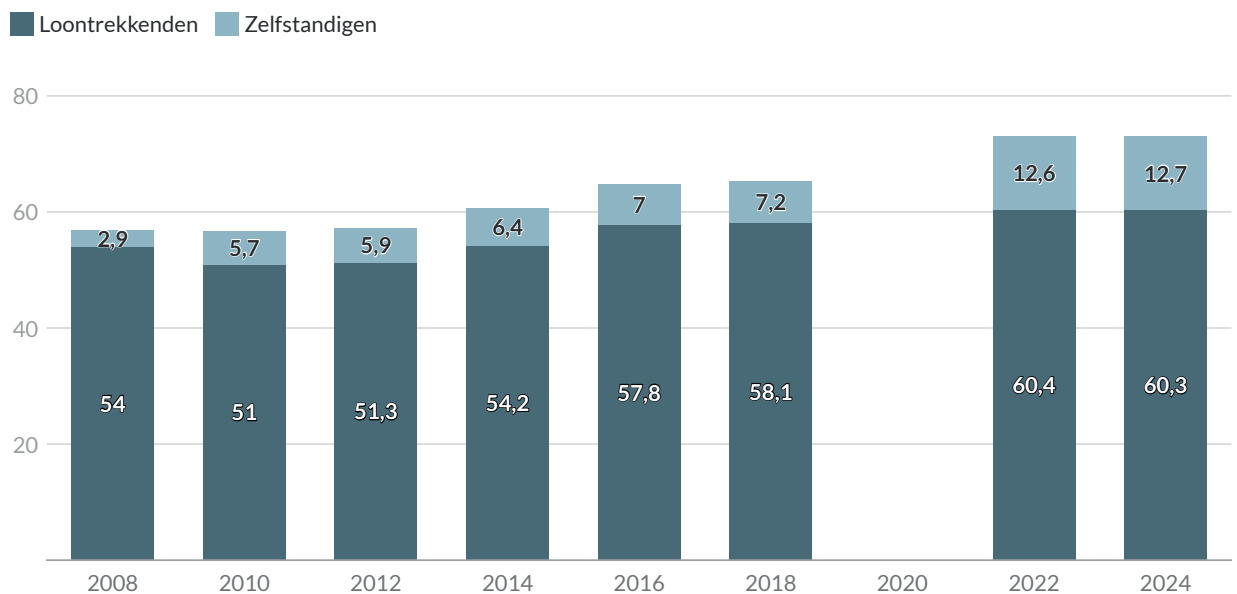
Figuur 19. Tewerkstelling in de toeristische sector
Vlaams Gewest, 2008-2024, in 1.000 arbeidsplaatsen

Bron: Toerisme Vlaanderen, op basis van RSZ, RSVZ, bewerking VSA

In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest waren er in 2024 60.274 loontrekkende jobs en 12.732 jobs voor zelfstandigen en helpers in de toeristische sector. Dat kwam overeen met 9,3% van het totale aantal jobs voor loontrekkenden in het gewest en 10,1% van het totale aantal jobs voor zelfstandigen en helpers. In vergelijking met 2022 was er in absolute cijfers sprake van een beperkte afname bij de loontrekkende tewerkstelling en een beperkte toename bij de zelfstandigen. Bij het aandeel van de toeristische jobs ten opzichte van het totale aantal jobs was het beeld anders: het aandeel bij de loontrekkenden nam toe en dat bij de zelfstandigen nam af. Tussen 2008 en 2024 steeg het aantal arbeidsplaatsen in de toeristische sector in het Brusselse Gewest zowel voor loontrekkenden als voor zelfstandigen.

Figuur 20. Tewerkstelling in de toeristische sector
Brussels Gewest, 2008-2024, in 1.000 arbeidsplaatsen

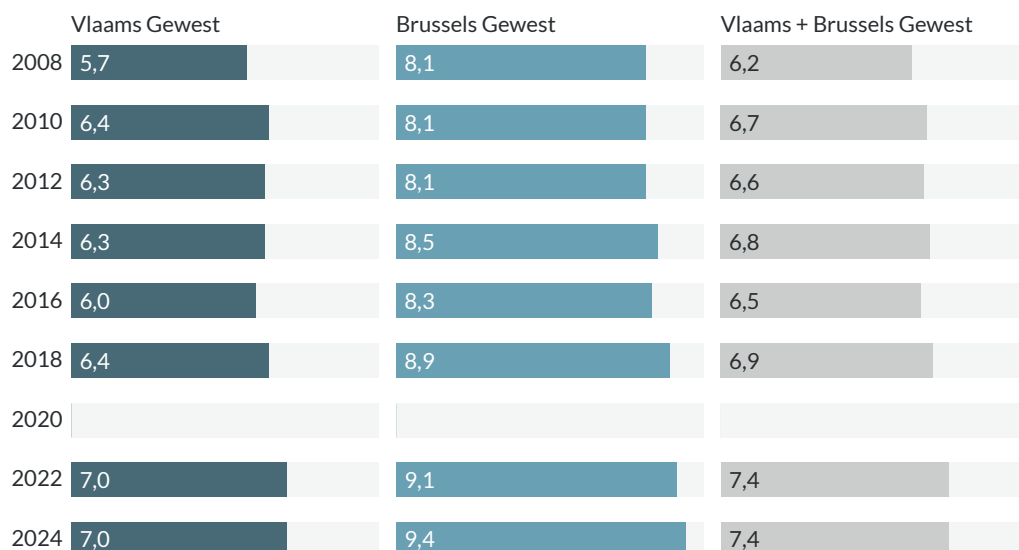

Bron: Toerisme Vlaanderen, op basis van RSZ, RSVZ, bewerking VSA

Als het totale aantal loontrekkende jobs en jobs voor zelfstandigen en helpers in het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden opgeteld, dan waren er in 2024 in totaal 303.827 toeristische jobs in beide gewesten samen. In relatie tot het totale aantal jobs kwam dat overeen met 7,0% van de jobs in het Vlaamse Gewest, 9,4% van de jobs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en 7,4% van de jobs in beide gewesten samen. Tussen 2008 en 2024 steeg dit aandeel bijna continu. Alleen in 2016 was er een daling in zowel het Vlaamse als het Brusselse Gewest, vermoedelijk als gevolg van de aanslagen in Brussel in maart 2016.

Figuur 21. Tewerkstelling in de toeristische sector

Vlaams en Brussels Gewest, 2008-2024, in % van totaal aantal arbeidsplaatsen

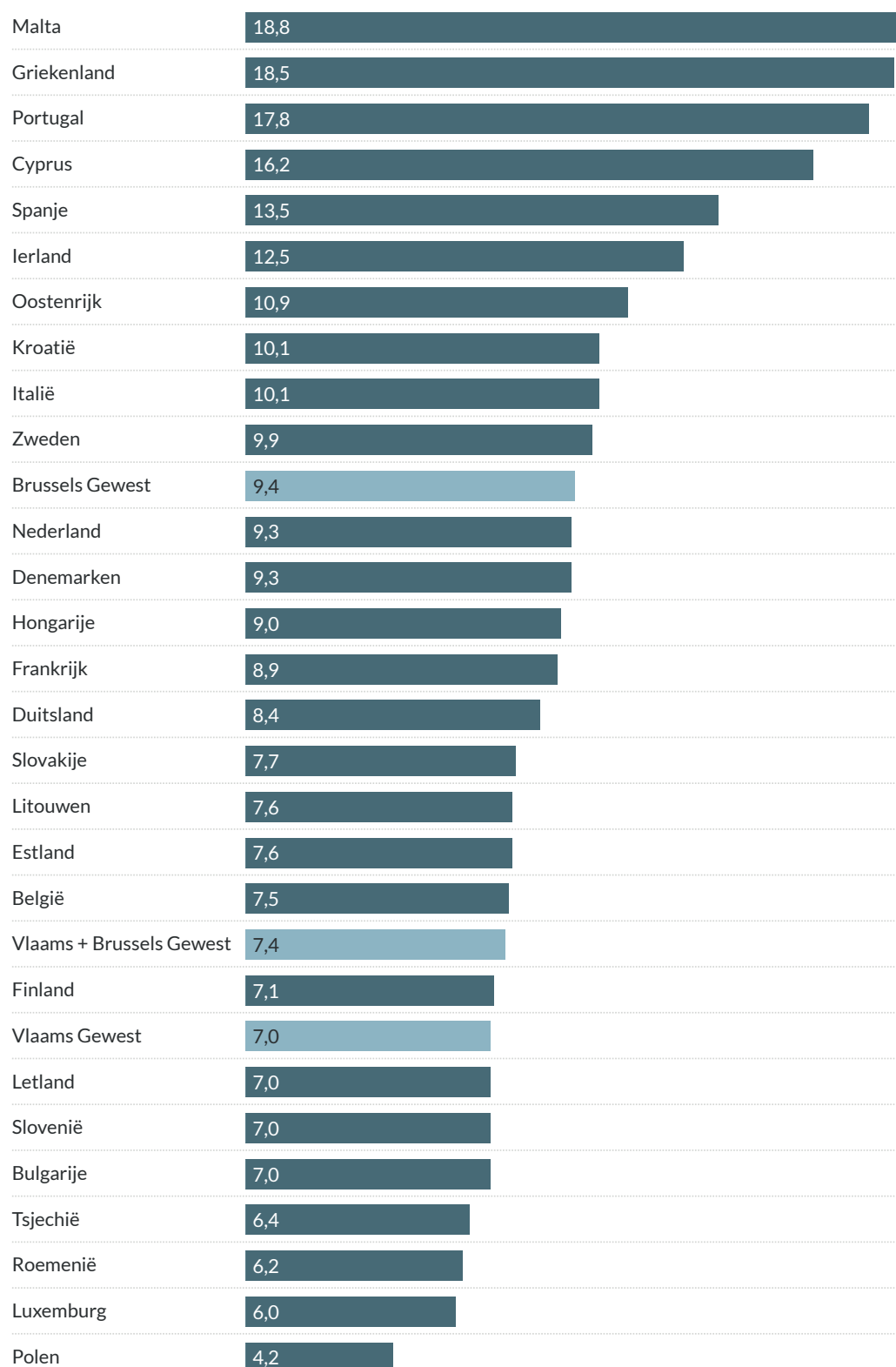

Bron: Toerisme Vlaanderen, op basis van RSZ, RSVZ, bewerking VSA

2.3.2 VERGELIJKING MET EUROPESE LANDEN

Wanneer het aandeel van de toeristische sector in de totale tewerkstelling wordt vergeleken met dat van Europese landen, heeft het Vlaamse Gewest een score vergelijkbaar met 2de helft van de Europese landen. Een aandeel van 7,0% voor het Vlaamse Gewest en 7,4% voor het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest samen valt midden in een grote groep van 12 landen met een aandeel tussen 6% en 8%. Landen die een hoger aandeel hadden dan 8%, maar een lager aandeel dan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, waren Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Denemarken en Nederland. Aandelen van 10% of hoger waren ten slotte te zien in meer typische toerismelanden in Zuid-Europa, zoals Italië, Spanje, Cyprus, Portugal, Griekenland en Malta, maar ook in Oostenrijk, Ierland en Kroatië.

Figuur 22. Tewerkstelling in de toeristische bedrijfstakken
EU-landen en Vlaams en Brussels Gewest, 2024, in % van de totale tewerkstelling

Bron: EU-landen: European commission: EU Tourism Dashboard. Vlaams en Brussels Gewest: VSA, Satellietrekening Toerisme 2024

BESLUIT

Op basis van de Satellietrekening Toerisme (TSA), een internationaal erkend instrument dat werd ontwikkeld door de OESO, Eurostat en UNWTO, werd in dit rapport de economische betekenis van toerisme in het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in kaart gebracht.

In het Vlaamse Gewest werd in 2024 een totale toeristische consumptie van 19,0 miljard euro gegenereerd. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ging het om 4,5 miljard euro uitgegeven door of ten voordele van toeristen. Voor beide gewesten samen gaat het om een totale consumptie van 23,5 miljard euro.

Aan de aanbodzijde zorgden de toeristische bedrijfstakken in 2024 voor 4,5% van de totale bruto toegevoegde waarde in het Vlaamse Gewest. Dat kwam overeen met 13,1 miljard euro bruto toegevoegde waarde. De bruto toegevoegde waarde van de toeristische industrie omvat de bruto toegevoegde waarde die door de toeristische bedrijfstakken wordt gegenereerd, ongeacht of de producten en diensten door toeristen of door anderen worden geconsumeerd. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was de bruto toegevoegde waarde van de toeristische industrie in 2024 gelijk aan 5,2 miljard euro, goed voor 5,5% van de totale bruto toegevoegde waarde. Als beide gewesten samen worden bekeken, genereerde de toeristische sector in 2024 in totaal 18,3 miljard euro aan bruto toegevoegde waarde, goed voor een aandeel van 4,8% van de totale bruto toegevoegde waarde in beide gewesten samen.

Wanneer consumptie en aanbod samen worden gebracht, kan de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme worden berekend. Daarbij gaat het om de bruto toegevoegde waarde die bedrijven realiseren als rechtstreeks gevolg van de consumptie door toeristen, ongeacht of de uitgaven gebeuren in toeristische of in niet-toeristische bedrijfstakken. In 2024 was de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme in het Vlaamse Gewest gelijk aan 6,5 miljard euro, of 2,3% van de totale bruto toegevoegde waarde in het gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ging het om 2,0 miljard euro, of 2,1% van de totale bruto toegevoegde waarde. Als de som van beide gewesten wordt gemaakt, was de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme gelijk aan 8,5 miljard euro, of 2,2% van de totale bruto toegevoegde waarde in beide gewesten samen.

Wat de tewerkstelling betreft, genereerde de toeristische sector in het Vlaamse Gewest in 2024 153.054 loontrekkende jobs en 77.767 jobs voor zelfstandigen en helpers. In verhouding tot het totale aantal jobs in het gewest waren de banen in de toeristische sector goed voor 5,9% van alle loontrekkende jobs en 10,5% van alle jobs voor zelfstandigen en helpers. Samen ging het om 7,0% van het totale aantal jobs in het Vlaamse Gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest waren er in de toeristische sector in 2024 60.274 loontrekkende jobs en 12.732 jobs voor zelfstandigen en helpers.

In vergelijking met alle loontrekkende jobs nam de toeristische sector er een aandeel van 9,3% in. Bij de zelfstandigen en helpers ging het om 10,1% van alle jobs. Samen kwam dat neer op 9,4% van het totale aantal jobs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Als alle loontrekkende jobs en de jobs voor zelfstandigen en helpers in het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden opgeteld, dan waren er in 2024 in totaal 303.827 toeristische jobs. Dat kwam overeen met 7,4% van alle jobs in de 2 gewesten.

LITERATUURLIJST EN BRONNEN

Agentschap Binnenlands Bestuur (2024). *Jaarrekeningen gemeenten en provincies 2024*. BBC-analysetool. <https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/data-en-tools/bbc-analysetool>

De Maesschalck, P., Weekers, K. (2014). *De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen: TSA 2012 voor het Vlaamse Gewest (incl. schatting voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest)*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.
<http://www.statistiekvlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/2014-07-04-TSA2012.pdf>

De Maesschalck, P., Weekers, K. (2016). *De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen: TSA 2014 voor het Vlaamse Gewest (incl. schatting voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest)*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.
<http://www.statistiekvlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/2016-02-22-svr-stats-2016-03-tsa2014-tekst.pdf>

Departement Financiën en Begroting (2024). *Subsidieregister*. <https://subsidieregister.vlaanderen.be>

Departement Financiën en Begroting (2025). *Uitgavenbegroting 2024*.

Eurostat, Statistical Office of the European Communities (2000). *Implementation Manual on Tourism Satellite Accounts*. Luxembourg.

Eurostat (2009). *Methodologies and working papers. Tourism Satellite Accounts in the European Union, Volume 1-4*. Luxembourg.

Eurostat (2019). *Tourisme Satellite Accounts in Europe. 2019 Edition*. Luxembourg. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-reports/-/KS-FT-19-007>

Eurostat (2022). *Data collection on Tourism Satellite Accounts* : <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/wdn-20230414-1>

Eurostat (2023). *Tourisme Satellite Accounts in Europe. 2023 Edition*. Luxembourg. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-reports/w/ks-ft-22-011>

Eurostat (2026). *Tourisme Satellite Accounts in Europe. 2023 Edition*. Luxembourg <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-reports/w/ks-01-26-018>

Federaal Planbureau (2023). *Interregionale input-outputtabel 2015*.

NMBS (2025). *Jaarverslag 2024*.
<https://www.belgiantrain.be/nl/about-sncb/enterprise/publications/annual-reports-2025/documents-2024>

OECD, Organisation for Economic Cooperation and Development (2000). *Measuring the Role of Tourism in OECD Economies: the OECD Manual on Tourism Satellite Accounts and Employment*. OECD Publishing.

ONS, Office for National Statistics (2017). *Travelpac 2016*. Office for National Statistics. Geraadpleegd via:
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/leisureandtourism/datasets/travelpac>

Statbel (2025). *Onderzoek Vakanties en Reizen 2024*. <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/onderzoek-vakanties-en-reizen>

Statbel (2025). *Platformdata in het verblijfstoerisme 2024*. <https://statbel.fgov.be/nl/themas/datalab/platformdata-het-verblijfstoerisme>

Statbel (2025). *Huishoudbudgetonderzoek 2024*. <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/huishoudbudget>

Toerisme Vlaanderen (2012). *Kunststedenonderzoek 2011*. Brugge: WES.

Toerisme Vlaanderen (2023). *Toerisme in Cijfers 2022*. <https://toerismevlaanderen.be/nl/cijfers/cijfers/overnachting-aankomstcijfers/toerisme-cijfers-xl>

Toerisme Vlaanderen (2026). *Onderzoek bij congresgangers en congresorganisatoren 2024-2025*. <https://toerismevlaanderen.be/nl/cijfers/onderzoek/congressen-events>

Toerisme Vlaanderen (2023). *Tewerkstelling in de sector toerisme 2024*. <https://toerismevlaanderen.be/nl/cijfers/onderzoek/economie-toerisme>

Toerisme Vlaanderen (2023). *Cruisetoerisme 2019-2022*. <https://toerismevlaanderen.be/nl/cijfers/onderzoek/recreatieve-toerist/impact-cruisetoerisme>

Toerisme Vlaanderen (2023). *Kunststedenonderzoek 2022-2023*. <https://toerismevlaanderen.be/nl/cijfers/onderzoek/recreatieve-toerist/marktonderzoek-kunststeden>

Toerisme Vlaanderen (2025). *Cruiseonderzoek 2024 via kerncijfers Toerisme 2024*. <https://toerismevlaanderen.be/nl/publicaties/toerisme-kerncijfers>

Toerisme Vlaanderen (2025). *Congresbarometer 2024*.
<https://toerismevlaanderen.be/nl/meeting-en-congresbarometer>

UNSD, United Nations Statistics Division & WTO, World Tourism Organization (2008). *2008 International Recommendations for Tourism Statistics (IRTS 2008)*.

UNSD, United Nations Statistics Division, WTO, World Tourism Organization, OECD, Organisation for Economic Cooperation and Development & Eurostat (2008). *2008 Tourism Satellite Account (TSA): Recommended Methodological Framework*.

Weekers, K. (2012). *De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen: eerste proeve van toepassing van methode van satellietrekeningen*. SVR - Methoden en technieken 2012/2. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Weekers, K. (2013). *De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen. TSA 2010 voor het Vlaamse Gewest (incl. schatting voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)*. SVR - Methoden en technieken 2013/1. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Weekers, K. (2013). *De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen. Twerkstelling in de sector Toerisme in het Vlaamse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in 2008 en 2010*. SVR - Methoden en technieken 2013/2. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Weekers, K. (2015). *Het aantal tweede verblijven in Vlaanderen in 2014*. SVR - Methoden en technieken 2015/1. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Weekers, K. (2017). *Het aantal tweede verblijven in Vlaanderen in 2016*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Weekers Karolien (2022). *De economische betekenis van toerisme in België: Satellietrekening toerisme voor België in 2019*. Brussel: Statistiek Vlaanderen.
<https://www.vlaanderen.be/publicaties/de-economische-betekenis-van-toerisme-in-belgie>

Weekers, K. (2024). *De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen in 2022. Satellietrekening toerisme voor het Vlaamse Gewest en schatting voor het Brusselse Gewest*. Rapport Statistiek Vlaanderen 2024/1. Brussel: Statistiek Vlaanderen.
<https://www.vlaanderen.be/publicaties/de-economische-betekenis-van-toerisme-in-vlaanderen>

Weekers Karolien (2025). *De economische betekenis van toerisme in België in 2022: Satellietrekening toerisme voor België in 2022*. Brussel: Statistiek Vlaanderen.

<https://www.vlaanderen.be/publicaties/de-economische-betekenis-van-toerisme-in-belgie>

Weekers, K. & De Maesschalck P. (2018). *De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen: TSA 2016 voor het Vlaamse Gewest (incl. schatting voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)*. Brussel: Statistiek Vlaanderen. <https://www.statistiekvlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/tsa2016-eindrapport.pdf>

Weekers, K. en De Maesschalck, P. (2020). *De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen. Resultaten van de Vlaamse en Brusselse satellietrekening toerisme 2018*. Rapport Statistiek Vlaanderen 2020/1. Brussel: Statistiek Vlaanderen.

<https://www.vlaanderen.be/publicaties/de-economische-betekenis-van-toerisme-in-vlaanderen>

Westtoer (2016). *Onderzoek Impact tweede verblijvers voor het kusttoerisme 2015*.

https://cms.westtoer.be/sites/default/files/2022-11/Onderzoek_TweedeVerblijvers_2015_Rapport.pdf

Westtoer & Provinciale toerismeorganisaties (2018). *Vakantieganger in de Vlaamse Regio's 2017*. <https://www.westtoer.be/cijfers-en-onderzoek/onderzoek-vakantieganger-vlaamse-regios-2017>

Westtoer (2018). *Dagtoerisme aan de kust 2018*.

<https://www.westtoer.be/cijfers-en-onderzoek/onderzoek-dagtoerisme-naar-de-kust-2018>

Westtoer (2023). *Dagtrips door Belgen 2022*.

<https://www.westtoer.be/cijfers-en-onderzoek/onderzoek-dagtrips-vlaanderen-brussel-2022>

Westtoer (2023). *Kustonderzoek 2021-2022*.

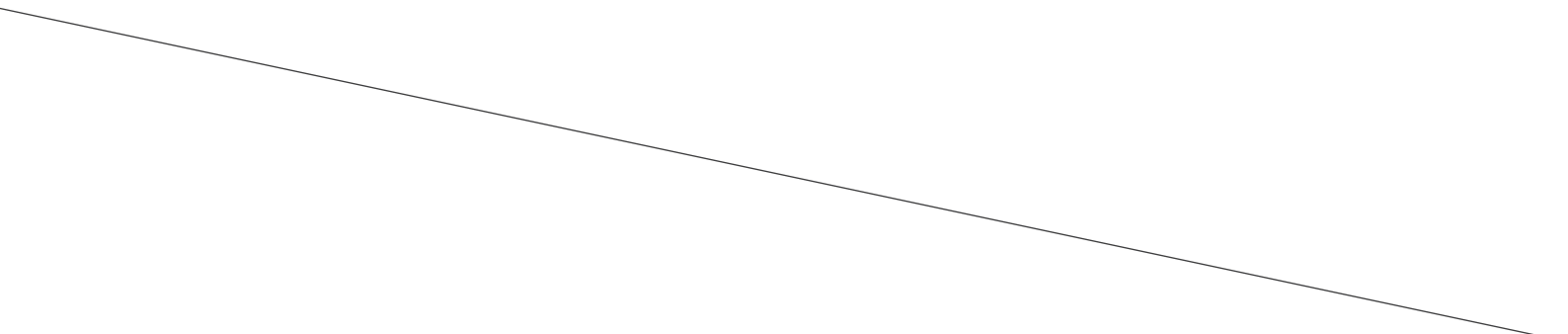
<https://www.westtoer.be/cijfers-en-onderzoek/onderzoek-vakantieganger-commercieel-logies-aan-de-kust-2021-2022>

Westtoer (2025). *Trendrapport Kust 2023-2024*. Brugge: Westtoer. https://cms.westtoer.be/sites/default/files/2023-12/TR_Kust_2021-2022.pdf

Westtoer & Provinciale toerismeorganisaties (2025). *Vakantieganger in de Vlaamse Regio's 2023*. <https://www.westtoer.be/cijfers-en-onderzoek/onderzoek-vakantieganger-vlaamse-regios-2023>

Westtoer (2025). *Onderzoek impact tweede verblijvers voor het Kusttoerisme 2024*. Brugge: Westtoer. <https://www.westtoer.be/cijfers-en-onderzoek/onderzoek-impact-tweede-verblijvers-voor-het-kusttoerisme-2024>

WTO, World Tourism Organization (1999). *Tourism satellite account (TSA): the conceptual framework*. Document submitted to the Enzo Paci World Conference on the Measurement of the Economic Impact of Tourism, Nice, 15-18 June 1999.

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Statistiek Vlaanderen
Bezoekadres: Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel

Auteurs

Karolien Weekers | karolien.weekers@vlaanderen.be

Grafische vormgeving

Guy De Smet

Depotnummer

D/2026/3241/260

